

Sisekaitseakadeemia
Politsei- ja piirivalvekolledž

Aveli Leola

**LÄHISUHTEVÄGIVALLA KORDUVATE JUHTUMITE
ANALÜÜS PÕHJA PREFEKTUURIS**

Lõputöö

Juhendaja: Kaisa Kajo, MA

Tallinn 2023

ANNOTATSIOON

Kolledž/instituut: Politsei- ja piirivalvekolledž	Kaitsmise kuu ja aasta: juuni 2023
Töö pealkiri eesti keeles: Lähisuhtevägivalla korduvate juhtumite analüüs Põhja prefektuuris	
Töö pealkiri võõrkeeles: Analysis of repeated cases of intimate partner violence in Northern Prefecture	
<p>Lühikokkuvõte: Lõputöö on koostatud eesti keeles, milles kokkuvõte on nii eesti kui ka inglise keeles. Töö koosneb 56 leheküljest, millest põhiosa on 39 lehekülge. Töös on kasutatud kokku 90 eesti- ja ingliskeelset allikat, millele on tekstis viidatud.</p> <p>Lõputöö eesmärk on välja selgitada korduvate lähisuhtevägivalla juhtumite iseloomulikud tunnused Põhja prefektuuris. Töös on uurimisprobleem püstitatud küsimusena: Milline on lähisuhtevägivalla korduvate juhtumite muster Põhja prefektuuris? Eesmärgi täitmiseks ning uurimisprobleemi lahendamiseks püstitatakse neli uurimisküsimust: milline on lähisuhtevägivalla korduvate juhtumite vägivalla liik ja milles vägivald väljendub? Millised on osapoolte enamlevinud sotsiaal-demograafilised näitajad? Millised on lähisuhtevägivalla korduvate juhtumite põhjused ja korduvust mõjutavad tegurid? Milline on laste osalus juhtumites ja milline on korduva lähisuhtevägivalla mõju neile?</p> <p>Lõputöö koosneb kahest peatükist. Esimeses peatükis antakse teoreetiline ülevaade nii lähisuhte kui ka lähisuhtevägivalla olemusest ja definitsioonist, juhtumite põhjustest, korduvust mõjutavatest teguritest ja tagajärgedest, lähisuhtevägivalla seosest lastega ning mõjust ja tagajärgedest juhtumites osalevatele lastele. Teises peatükis keskendutakse empiirilise uuringu kirjeldamisele, kus andmekogumismeetodina kasutatakse poolstruktureeritud ekspertintervjuusid. Välja tuuakse uuringu tulemused ning tehakse uuringu põhjal järeldused ja ettepanekud.</p>	
Lisad: -	
Võtmesõnad: lähisuhtevägivald, korduvus, vägivalla liik, kannatanu, vägivallatseja, tagajärg, põhjused, laps	
Võõrkeelsed võtmesõnad: intimate partner violence, recurrence, type of violence, victim, perpetrator of violence, consequence, causes, child	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia raamatukogu	
Töö autor: Aveli Leola	
Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.	
Allkiri: /digitaalselt allkirjastatud/	Kommentaar (soovi korral)
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Kaisa Kajo	Allkiri: /digitaalselt allkirjastatud/
Kaasjuhendaja:	Allkiri:
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor/instituudi juhataja:	Allkiri:

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD	7
1.1. Lähisuhte ja lähisuhtevägivalla olemus ning definitsioon	7
1.2. Lähisuhtevägivalla põhjused, korduvust mõjutavad tegurid ning tagajärjed	10
1.3. Lähisuhtevägivalla seos lastega ja selle mõju lastele	18
2. EMPIIRILINE UURING	21
2.1. Uuringu meetodika, protsess ja valim	21
2.2. Uuringu tulemused	23
2.2.1. Piirkonnagrupi ametnikega läbiviidud intervjuude analüüs	23
2.2.2. Lähisuhtevägivalla süütegude menetlusgrupi ametnikega läbiviidud intervjuude analüüs	31
2.3. Järeldused ja ettepanekud	35
KOKKUVÕTE	39
SUMMARY	41
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	43
TABELITE JA JOONISTE LOETELU	51
LISAD	52

SISSEJUHATUS

Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakond on oma statistikas välja toonud, et viimaste aastate jooksul on perevägivallakuritegude kasvutrend küll peatunud, kuid tegemist on siiski püsiva probleemiga. Aastal 2021 moodustas perevägivallakuritegudest suurima osa paarisuhtevägivald ning päevas registreeriti ligikaudu 10 perevägivallakuriteo juhtumit. Samuti on viimastel aastatel püsinud stabiilsena juhtumite osakaal, kus lähisuhtevägivalla kaudseks või otseseks ohvriks olid alaealised. (Justiitsministeerium, 2021)

Eesti Rahvusringhääling avaldas 2022. aasta mais artikli, milles Eesti Avatud Ühiskonna Instituudi juhataja ja Eesti Avatud Ühiskonna Instituudi raporti koostaja Iris Pettai selgitas, et Eesti on paraku lähisuhtevägivalla osas Euroopa vaieldamatu esinumber ning kolmveerand Eesti advokaatidest peab ohvrite õiguste tagamist probleemseks või väga probleemseks. (Pegel, 2022)

Lähisuhtevägivalda esineb kõikjal maailmas ning erinevates kultuurides. See mõjutab inimesi kogu ühiskonnas olenemata nende majanduslikust ja sotsiaalsest olukorrast. Ameerika Ühendriikide naistevastase vägivalla büroo (inglise keeles *Office on Violence against Women*) on lähisuhtevägivalda defineerinud kui mis tahes suhetes kuritarvitava käitumise mustrit, mida üks partner või pereliige kasutab teise partneri või pereliikme üle võimu ja kontrolli saavutamiseks või säilitamiseks. (The United States Department of Justice, 2023)

Euroopa Komisjon on välja toonud, et perevägivalda esineb perekonnas või leibkonnas, olenemata bioloogilistest või õiguslikest peresidemetest, kas intiimpartnerite või teiste pereliikmete vahel sealhulgas vanemate ja laste vahel. Samuti on naiste osakaal vägivalla ohvrite hulgas tulenevalt sunni-, võimu ja/või kontrollimustritest ebanproportsionaalselt suur. (Euroopa Komisjon, 2022)

Lõputöö teema **aktuaalsus** väljendub Euroopa Komisjoni 08.03.2022 koostatud ettepanekus, mis käsitleb naistevastase vägivalla ja perevägivalla tõkestamist. Ettepanekus on välja toodud, et naistevastane vägivald ja perevägivald on kogu Euroopa Liidus (edaspidi *EL*) laialt levinud ning mõjutavad EL-is hinnanguliselt iga kolmandat naist. Samuti on ettepanekus esile toodud, et 2022 aasta märtsi seisuga ei käsitle ükski konkreetne EL-i õigusakt kõikehõlmavalt naistevastast vägivalda ega perevägivalda. Eelnevalt nimetatud Euroopa Komisjoni ettepanek on esimene õigusakt, mis käsitleb konkreetselt seda liiki vägivalda. (Euroopa Komisjon, 2022)

Siseriiklikult on Eesti ratifitseerinud Istanbuli konventsiooni ehk Euroopa Nõukogu naistevastase ja perevägivalla tõkestamise konventsiooni (Justiitsministeerium, 2021).

Konventsiooni sisuks on kokkulepe, mis seab esikohale vägivalda all kannatanud, kohustab riiki pakkuma neile võimalikult palju tuge ja teenuseid, juurutab ühiskonnas mõistmist, et vägivaldal – eelkõige naistevastasel ja peresisesel vägivaldal – puudub igasugune õigustus ning rõhutab, et vägivaldaakt lapse juuresolekul on vägivalda raskeim vorm (Justiitsministeerium, 2014).

Samuti on Siseministeerium koostanud “Siseturvalisuse arengukava 2020-2030”, mille üldeesmärgiks on kujundada Eestis ohutut elukeskkonda. Üheks eesmärgiks on luua olukord, kus ühiskonnas oleks vähem vaimset ja füüsilist vägivalda ning tõkestada vägivalda korduvust. (Siseministeerium, 2022)

Lisaks eelnevale on Eesti Vabariik siseriiklikult koostanud pikaajalise arengustrateegia “Eesti 2035”, mille eesmärgiks on vabadusele, õiglusele ja õigusele rajatud demokraatlik ja turvaline riik, kus austatakse õigus- ja sotsiaalse riigi põhimõtteid. Strateegia üheks eesmärgiks on vähendada vaimset ja füüsilist vägivalda. Sihiks on arendada varajase märkamise süsteemi, laiendada erinevaid tõenduspõhiseid ennetus- ja sotsiaalprogramme, mis aitavad ära hoida ja vähendada vägivalda, arendada vägivaldaohvrite võrgustikupõhist abistamist ning meetmeid, mis aitavad tõkestada vägivalda korduvust. (Vabariigi Valitsus, 2021, lk 22)

“Siseturvalisuse arengukava 2020-2030” ning “Eesti 2035” nähtub, et lähisuhtevägivalda korduvate juhtumite ennetamine on üleüldiselt nii riigi kui ka Politsei- ja Piirivalveameti jaoks oluline prioriteet.

Käesolevas lõputöös uuritakse korduvate lähisuhtevägivalda juhtumite vägivalda liike, osapoolte sotsiaal-demograafilisi näitajaid, korduvate juhtumite põhjuseid ja korduvust mõjutavaid tegureid ning laste osalust lähisuhtevägivalda juhtumites Põhja prefektuuri näitel. Töö teema on **uudne**, sest lõputöös käsitletud vaatenurgast pole seda teemat sarnaselt Sisekaitseakadeemia lõputöös varem uuritud. Perevägivalda temaatilisi lõputöid on varasemalt kirjutatud, kuid viimane sarnane töö on kirjutatud enam kui kümme aastat tagasi. Näiteks Krass (2007) lõputöö teemaks oli perevägivaldajuhtumid Põhja Politseiprefektuuri Kesklinna politseijaoskonna territooriumil 2005-2007. Töö eesmärgiks oli välja selgitada vägivalda, vägivaldlatseja ja kannatanu profiil. Lempu (2012) lõputöö teemaks oli lähisuhtevägivalda analüüs Ida prefektuuri Rakvere politseijaoskonna 2011. aasta näitel. Töö eesmärgiks oli analüüsida Ida prefektuuri Rakvere politseijaoskonna teeninduspiirkonnas toimunud lähisuhtevägivalda juhtumite tüpoloogiat.

Töös on **uurimisprobleem** püstitatud küsimusena: Milline on lähisuhtevägivalda korduvate juhtumite muster Põhja prefektuuris?

Uurimisprobleemi täpsustavad neli **uurimisküsimust**:

- 1) Milline on lähisuhtevägivalla korduvate juhtumite vägivalla liik ja milles vägivald väljendub?
- 2) Millised on osapoolte enamlevinud sotsiaal-demograafilised näitajad?
- 3) Millised on lähisuhtevägivalla korduvate juhtumite põhjused ja korduvust mõjutavad tegurid?
- 4) Milline on laste osalus juhtumites ja milline on korduva lähisuhtevägivalla mõju neile?

Lõputöö **eesmärk** on välja selgitada korduvate lähisuhtevägivalla juhtumite iseloomulikud tunnused Põhja prefektuuris.

Eesmärgi täitmiseks on sõnastatud kolm **uurimisülesannet**:

- 1) Analüüsida teaduskirjanduse ja uuringute põhjal lähisuhtevägivalla olemust, selle esinemise põhjuseid, tagajärgi ning korduvust mõjutavaid tegureid ja lähisuhtevägivalla mõju lastele.
- 2) Analüüsida Põhja prefektuuri piirkonnas esinenud lähisuhtevägivalla korduvaid juhtumeid ekspertintervjuude põhjal.
- 3) Hinnata ekspertintervjuude tulemusi ning teha ettepanekuid korduvate lähisuhtevägivalla juhtumite tõhusamaks ennetamiseks.

Lõputöös viiakse läbi kvalitatiivne empiiriline uuring (Maxwell, 2009, p. 221) Andmekogumismeetodina kasutatakse poolstruktureeritud ekspertintervjuusid (Fylan, 2005, pp. 65-66), mille käigus võib intervjueriija anda omapoolseid selgitusi ning lisada vajadusel täpsustavaid küsimusi (Õunapuu, 2014, lk. 171). Valimiks on ette kavatsatud valim ehk uuritavad kaasatakse kindlate kriteeriumide alusel (Etikan, *et al.*, 2017, p. 2). Andmeanalüüsimeetodina rakendatakse kvalitatiivset sisuanalüüsi (Forman & Damschroder, 2008, p. 40; Õunapuu, 2014, lk 159).

Lõputöö koosneb kahest peatükist. Esimeses peatükis antakse teoreetiline ülevaade nii lähisuhte kui ka lähisuhtevägivalla olemusest ja definitsioonist, juhtumite põhjustest, korduvust mõjutavatest teguritest ja tagajärgedest, lähisuhtevägivalla seosest lastega ning mõjust ja tagajärgedest juhtumites osalevatele lastele. Teises peatükis keskendutakse empiirilise uuringu kirjeldamisele. Välja tuuakse uuringu tulemused ning tehakse uuringu põhjal järeldused ja ettepanekud.

1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

Esimene peatükk annab ülevaate lähisuhtest ja lähisuhtevägivallast. Esimeses alapeatükis on kirjeldatud nii lähisuhte kui ka lähisuhtevägivalla mõistet ja olemust. Vaadeldud on ajalugu ning toodud võrdlus erinevate arusaamade puhul. Samuti on esile toodud kõige sagedamini täheldatud lähisuhtevägivalla liigid ja nende kirjeldused. Teises alapeatükis on välja toodud lähisuhtevägivalla põhjused, koduvust mõjutavad tegurid ja tagajärjed. Kolmandas alapeatükis on kirjeldatud lähisuhtevägivalla seost lastega ning kirjeldatud tagajärge, millist mõju võib avaldada lähisuhtevägivald lastele.

1.1. Lähisuhte ja lähisuhtevägivalla olemus ning definitsioon

Esimene teadaolev akadeemiline traktaat lähisuhetest oli Platoni sümposion, mis pärineb umbes 2300 aasta tagusest ajast. Sümposion viitab, et iniviidid üksi on üksildased ja ebatäielikud. Üksildust ja ebatäielikkust saab leevendada läheduse loomise ja kogemisega, mida on võimalik saavutada vaid lähedases emotsionaalselt seotud suhtes. (Fletcher, *et al.*, 2019, p. 1) Inimese ühtedeks põhivajaduseks on aktsepteeritus, austus, vaba eneseteostus, hinnatus ja nende eest hoolitsetus (Maslow, 1968, p. 1).

Ajalooliselt enne 1970. aastate algust peeti lähisuhtevägivalda isiklikuks probleemiks, mis pidi jääma privaatseks ning perekonnasiseseks. Ohver ja vägivallatseja pidid oma eraelulised tülid lahendama ilma politsei sekkumiseta. Politsei sekkus siis, kui ohvrile oli tekitatud eluohtlikud vigastused. Seaduse rakendamist kasutati viimase abinõuna ning vahistamist kasutati aeg-ajalt avaliku korra tagamiseks. Tänapäeval on olukord vastupidine – lähisuhtevägivalda peetakse kogu ühiskonna probleemiks ning avalik sekkumine on suurem kui kunagi varem. Muutunud on riigi, asutustesisene ning inimeste mõtteviis ja poliitika – loodud on erinevaid õigusakte ja organisatsioone, mis reguleeriks ja tegeleks lähisuhtevägivalla problemaatikaga. (Hoyle, 1998, p. 1)

Fletcher, *et al.*, (2019, p. 2) leiab, et lähisuhted on pigem seksuaalsed või romantilised kui muud tüüpi suhted. Muud tüüpi suhted on näiteks lapsevanema ja lapse suhe, sõprussuhted või töökaaslaste omavahelised suhted. Samas on teoses selgelt väljendatud, et muud tüüpi suhted võivad ja sageli ka mõjutavad intiimsuhteid ning erinevat tüüpi suhted segunevad.

Siseriiklikult on Justiitsministeerium lähisuhet selgitanud kui suhet, mis leiab aset praeguste või endiste abikaasade ja elukaaslaste, sugulaste, hõimlaste või muus lähedases suhtes olevate inimeste vahel (Justiitsministeerium, 2021). Karistusseadustiku ning karistuste määramise

kontekstis mõistetakse lähisuhet kui kahe või enama inimese vahelist pere-, sugulus-, põlvnevus-, hõimlus- või armastussuhet, olenemata sellest, kas osapooled elavad samas kohas. Samuti on kirjeldatud, et lähisuhtele on iseloomulik usaldus, hoolitsus, turvalisus ning emotsionaalne tugi. (Raudsik, 2020)

2020. aasta märtsis asus Riigikohtu kriminaalkolleegium seisukohale, et suhet ei saa lähisuhteks pidada üksnes vormiliste tunnuste alusel. Riigikohus leiab, et tähtis on tegelik sotsiaalne ja enamasti ka emotsionaalne side inimeste vahel, mis loob ja kindlustab suhtepoolte sotsiaalset turvatunnet. Näiteks kui abielu või kooselu on reaalsuses lõppenud, tuleks eeldada, et lõppenud on ka lähisuhe, kuid võib ka juhtuda, et lähisuhe jätkub ka pärast lahkuminekut. Konkreetseid asjaolusid arvesse võttes tuleb juhtumites kvalifitseerimise puhul tuvastada lähisuhte esinemise fakt. (Raudsik, 2020)

Kirjanduses tuleb esile, et lähisuhtevägivalla kohta kasutatakse ka samatähenduslikke termineid nagu perevägivald ja koduvägivald. Lähisuhtevägivald liigitub füüsiliseks, seksuaalseks, majanduslikuks ja psühholoogiliseks vägivallaks, mis on toime pandud pereliikmete või intiimpartnerite vastu. Sinna alla kuulub ka mis tahes kontrolliv, sundiv või ähvardav käitumine. (Watts & Zimmerman, 2002, p. 1233; Singhal, *et al.*, 2021, p. 1; Dheensa, *et al.*, 2022, p. 1)

Krantz & Garcia-Moreno (2005, pp. 819-821) toovad välja, et kõige sagedamini täheldatud lähisuhtevägivalla vormid on:

- laste vastu suunatud vägivald
- paarisuhtevägivald
- vanemate ja eakate vastu suunatud vägivald

Maailma Terviseorganisatsioon on paarisuhtevägivalda defineerinud kui igasugust käitumist minevikus või praegu asetleidvas intiimsuhtes, mis põhjustab või võib põhjustada füüsilist, seksuaalset, psühholoogilist ja/või majanduslikku kahju (Scott-Storey, *et al.*, 2022, p. 1). Füüsiline vägivald väljendub löömisel lahtise peopesaga, löömisel jalaga, löömisel mõne muu esemega, peksmises, kägistamises, jõuga lükkamises ja tõmbamises, hammustamises ning näpistamises (Ellsberg, *et al.*, 1999, p. 242; Krug, *et al.*, 2002, p. 89; Poelmans, *et al.*, 2011).

Seksuaalne vägivald on igasugune seksuaalakt, katse sooritada seksuaalakti, soovimatud seksuaalsed kommentaarid või lähenemiskatsed, mis pannakse toime isiku tahtevastaselt ning kasutades selleks sundi (Krantz & Garcia-Moreno, 2005, p. 819). Seksuaalne vägivald hõlmab erinevaid käitumisviise, sealhulgas vägistamist, seksuaalset kallaletungi, seksuaalset ahistamist ja seksuaalset kuritarvitamist (Mainwaring, *et al.*, 2022, p. 1).

Psühholoogilisele vägivaldale viidatakse kirjanduses sageli kui emotsionaalne, psühholoogiline, verbaalne, vaimne väärkohtlemine, vaimne ja mittefüüsiline vägivald ning mittefüüsiline agressioon. Mainitud terminid hõlmavad kõiki inimestevahelisi mittefüüsilise vägivalda vorme. (Ramiro, *et al.*, 2004, p. 131; Khosravani, *et al.*, 2021, p. 91; Herbert, *et al.*, 2022, p. 935;)

Psühholoogiline vägivald väljendub alandamises, ähvardamises ja kontrollivas käitumises. Viimase all mõeldake näiteks perekonnast eraldamist, liikumiste jälgimist või töötamise võimaluse piiramist. (Watts & Zimmerman, 2002, p. 1233) Murphy & Hoover (1999, p. 43) toovad välja, et vaimne vägivald võib kajastuda näiteks ähvarduses partnerit millegagi visata, partneri asjade hävitamises, partnerile inetult ütlemises (näiteks nimetades teda koledaks ja väärtusetuks) ning pidevas kontrollimises, kus, kellega ja kui kaua partner on.

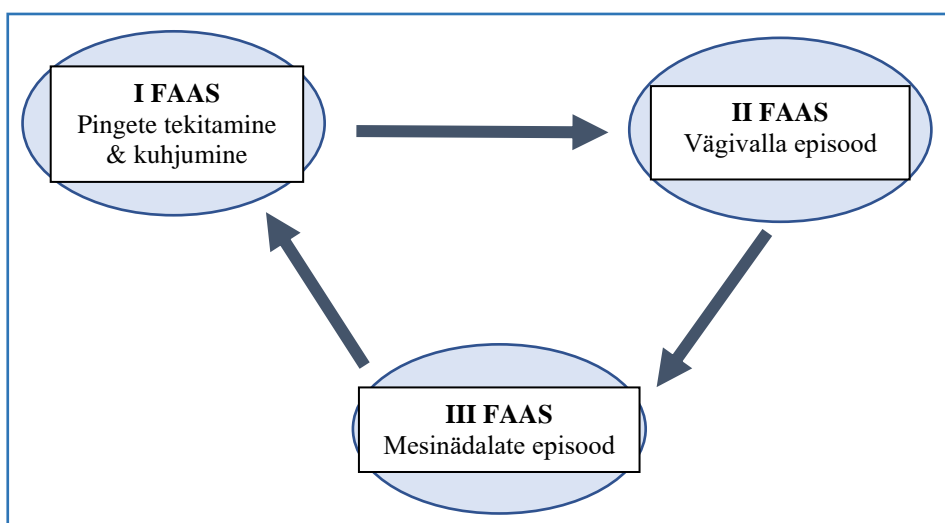
Varasemalt on majanduslikku vägivalda uuritud vähesel määral. Seda on sageli peetud emotsionaalseks või psühholoogiliseks vägivaldaks, kuid viimasel ajal on teadlased hakanud majanduslikku vägivalda määratlema kui iseseisvat vägivalda vormi. (Stylianou, 2018, p. 4) Majanduslik vägivald keskendub majandusliku sõltuvuse tekitamisele ning hõlmab endas ohvri võimet saada, kasutada ja säilitada majanduslikke ressursse iseseisvalt, millega vägivallatseja ohustab ohvri majanduslikku julgeolekut, toimetulekut ning iseseisvust. Selline käitumisviis võib olla väga mõjus taktika ohvriga manipuleerimiseks, tema üle domineerimiseks ja kontrollimiseks, millega soodustatakse ohvri sõltuvust vägivallatsejast. Samuti võib selline vägivalda vorm tugevalt mõjutada ohvri tervist. (Adams, *et al.*, 2008, p. 564-569; Fawole, 2008, p. 170)

Esimesena avastas 1979. aastal lähisuhtevägivalda tsükli Ameerika psühholoog Lenore Edna Walker. Tsükkel koosnes kolmest erinevast faasist (Rothenberg, 2003, p. 776) De Lucena, *et al.*, (2016, p. 142) on kirjeldanud lähisuhtevägivalda tsükli faase järgnevalt:

- esimene faas – pingete tekitamine ja kuhjumine (inglise keeles *tension phase*);
- teine faas – olukorra eskaleerumine ja füüsilise, seksuaalse ja/või emotsionaalse vägivalda juhtumid (inglise keeles *acute episode violence phase*);
- kolmas faas – mesinädalate faas (inglise keeles *honeymoon phase*).

Esimeses faasis toimub solvangute tegemine, alandamine, hirmutamine ning vastastikused provokatsioonid, mille tõttu tekivad konfliktid ja pinged. Teises faasis olukord eskaleerub ning vägivalda episoodid muutuvad hullemaks. Vägivallatseja eitab vägivalda ning hakkab vägivaldas süüdistama teist osapoolt. Kolmandas faasis toimub mesinädalate efekt. Mesinädalate efekt tähendab seda, et vägivallatseja annab lubaduse, et ta muutub ja rohkem enam vägivaldselt ei käitu. Kuid faasi lõppedes hakkab tsükkel esimesest faasist uuesti käima

(vt joonis 1) ning põhjustab lähisuhtevägivalla korduvuse (Rothenberg, 2003, pp. 776-777; De Lucena, *et al.*, 2016, p. 142)

Joonis 1. Lähisuhtevägivalla tsükkel (Rothenberg, 2003, pp. 776-777; De Lucena, *et al.*, 2016, p. 142. Autori koostatud)

Esimeses alapeatükis kirjeldati nii lähisuhte kui ka lähisuhtevägivalla mõistet ja olemust. Toodi esile kõige sagedamini täheldatud lähisuhtevägivalla liigid ja nende kirjeldused. Selgus, et lähisuhte mõistet mõistetakse erinevalt, kuid Eestis on kasutusel definitsioon, mis käsitleb lähisuhet kui kahe või enama inimese vahelist pere-, sugulus-, põlvnevus-, hõimlus- või armastussuhet, olenemata sellest, kas osapooled jagavad elukohta. Kõige sagedamini täheldatakse lähisuhtevägivalla liike nagu füüsiline, seksuaalne, majanduslik ja psühholoogiline ehk vaimne vägivald. Samuti tuli välja, et lähisuhtevägivalla tsükkel on alus lähisuhtevägivalla korduvusele.

1.2. Lähisuhtevägivalla põhjused, korduvust mõjutavad tegurid ning tagajärjed

Lähisuhtevägivalla põhjuseid on mitmeid ning välja on kujunenud erinevad teooriad, mis põhjuseid paremini seletavad. Wallace & Roberson (2016, p. 13) on jaganud teooriad kolme põhimudelisse: **psühhiaatriline mudel**, **sotsiaalpsühholoogiline mudel** ja **sotsiokultuuriline mudel**. **Psühhiaatriline mudel** aitab mõista lähisuhtevägivalla põhjuseid analüüsides vägivallatseja isikuomadusi ja vaimset seisundit.

Mudel püüab lähisuhtevägivalda ning põhjuseid seostada isiksusehäirete, vaimuhaiguste ning narkootiliste ja psühhotroopsete ainete kuritarvitamise kaudu. Psühhiaatrilise mudeli all

kirjeldatakse psühhopatoloogia teooriat ning narkootiliste ja psühhotroopsete ainete kuritarvitamise teooriat. (Wallace & Roberson, 2016, p. 13)

Psühhopatoloogia teooria põhineb käsitlusel, et osad vägivallatsejad kannatavad vaimuhaiguste või muude isiksusehäirete all (Holtzworth-Munroe & Stuart, 1994, p. 488). Need häired või haigused võivad olla põhjusteks, miks muutub inimene oma pere vastu agressiivseks, mis eskaleerub vägivallaks. Psühhopatoloogia mudeli probleemiks on see, et isiksuseomaduste ja agressiivsuse vahel on põhjuslik seos, kuid ei suudeta täpsemalt selgitada, millised konkreetsed isiksuseomadused võivad viia lähisuhtevägivalla episoodini. Lisaks sellele varjutab vaimsetele häiretele kui vägivalla põhjusele keskendumine tõsiasi, et paljusid vägivaldseid inimesi ei peeta vaimselt haigeteks. (Wallace & Roberson, 2016, p. 14) Analüüsitud teaduslike allikate põhjal saab öelda, et üheks lähisuhtevägivalla põhjuseks on vaimsed häired, kuid tihti ei ole vägivallatsejad vaimse häire diagnoosiga. Eelneva põhjab saab järeldada, et teatud isiksuseomadustega inimesed võivad olla rohkem agressiivsed ning nad ei pea olema tingimata vaimse haiguse diagnoosiga.

Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete kuritarvitamise teooria kujutab endas seda, et narkootikumid või alkohol põhjustavad perevägivalda või soodustavad seda. Teooria põhineb kontseptsioonil, et narkootikumide ja alkoholi tarvitamine tagajärjel võivad tekkida konfliktid, millega võivad kaasneda vägivaldsed teod. (Testa, 2004, pp. 1494-1495) Seda kinnitab Suurbritannia valitsusametuse *Home Office* poolt 2003. aastal avalikustatud uuring, mis toob välja, et valimi moodustanud juhtudest olid 73% vägivallatsetest tarvitanud enne vägivallatsemist alkoholi (Gilchrist, *et al.*, 2003, p. 2). Samas tuleb arvestada ka olukorraga, kus lähisuhtevägivallas osalevad osapooled on mõlemad alkoholi tarvitanud – nii vägivallatseja kui ka ohver (Klostermann & Fals-Stewart, 2005, p. 589). Mitmed uuringud läbi ajaloo on seostanud alkoholi või narkootikumide tarvitamist vägivaldse käitumisega, kuid vähe on konkreetseid tõendeid, mis kinnitaks, et need ained on otseseks põhjuseks, miks toimub peres vägivald. Lisaks ei suuda see teooria selgitada, miks kõik, kes alkoholi või narkootikume tarvitavad, ei ole vägivaldsed. (Wallace & Roberson, 2016, p. 14) Analüüsides omavahel psühhopatoloogia teooriat ning narkootiliste ja psühhotroopsete ainete kuritarvitamise teooriat, nähtub, et need kaks teooriat võivad omavahel tugevalt seotud olla. Kui teatud isiksuseomadustega inimesed tarvitavad alkoholi, siis võivad nad kahe mõju toimel muutuda agressiivseks ning panna toime lähisuhtevägivalla.

Ülaltoodud psühhiaatrilise mudeli alla kuuluvad teooriad aitavad mõista lähisuhtevägivalla põhjuseid analüüsides vägivallatseja isikuomadusi, vaimset seisundit ja käitumist. Samuti viitavad teooriad ka juhtumite korduvust mõjutavatele teguritele. Lähisuhtevägivalla

korduvusega on seotud probleemsed käitumisviisid. Näiteks isikuomaduste ja vaimse seisundi vaates on võimalik selline olukord, kus partner kasutab tekstisõnumite, telefonikõnede, GPS-jälgimise ja sotsiaalmeedia kaudu partneri jälitamiseks mobiilitehnoloogiaid, millega loob kõikjal kohaloleku tunde ja vähendab ohvris turvatunnet. Sedasi on võimalik ohvrit eemalt ahistada ja kuritarvitada kergesti, koheselt ja korduvalt. (Woodlock, 2017, p. 598). Lähisuhtevägivalla korduvust mõjutab ka näiteks antisotsiaalne isiksus ja alkoholisõltuvus (Caetano, et al., 2005, p. 1053).

Sotsiaalpsühholoogiline mudel analüüsib perekonda mõjutavaid väliskeskonna erinevaid tegureid. Mudeli järgi peetakse perevägivalla peamisteks põhjusteks selliseid tegureid nagu stress, vägivalla ülekandumine põlvkondade vahel, perekonna struktuur ja perekonna omavaheline suhtlus ja läbisaamine. Sotsiaalpsühholoogilise mudeli all kirjeldatakse sotsiaalse õppimise teooriat, sotsiaalset vahetusteooriat (inglise keeles *the exchange theory*), frustratsiooni-agressiooni teooriat, ökoloogilist teooriat ning sotsiobioloogia või evolutsiooniteooriat. (Wallace & Roberson, 2016, p. 14)

Maailmakuulus sotsiaalteaduste professor Bandura (1969, p. 214) on kirjeldanud **sotsiaalse õppimise teooriat** kui teooriat, mille käigus kujundab indiviid oma mõtteid, tundeid või tegusid teise inimese eeskujul. Näiteks õpivad lapsed teisi jälgides ja neid matkides. Selle olukorra tulemuseks on see, et lapsed võtavad omaks täiskasvanute käitumise, sealhulgas agressiivse käitumise. Lapsepõlves kogetu avaldub hiljem täiskasvanuna ning kandub tulevikku. Kui laps näeb oma vanemaid tülitsemas, siis on suur tõenäosus, et laps peab seda normaalsuseks ja võimalik, et käitumismuster kordub – täiskasvanuna käitub ta samamoodi nagu käitusid tema vanemad. (Ames, et al., 2011, p. 164; Wallace & Roberson, 2016, pp. 14-15) Teisalt on ka sotsiaalse õppimise teooriat kritiseeritud, sest teooria ei suuda selgitada teatud tüüpi juhuslikke vägivallaakte. Näiteks olukorda, kus vihane ja väsinud lapsevanem annab nutvale lapsele ootamatult laksu. (Wallace & Roberson, 2016, p. 15) Tuginedes ülaltoodule saab öelda, et tihti on laps oma vanemate peegel ehk laps võtab omaks oma vanemate käitumismaneeri. See, kui peres leiab aset lähisuhtevägivald, on aga oht lapse tulevikule, sest laps võib vägivaldse käitumise omaks võtta. Suure tõenäosusega tekib lähisuhtevägivalla korduvuse tsükkel.

Sotsiaalne vahetusteooria põhineb eeldusel, et indiviidid käituvad ja tegutsevad vastavalt saadavatele preemiatele või karistustele. Teooria üritab kindlaks teha kuidas iga indiviidi minevik ja oodatavad hüved mõjutavad nende valikuid, käitumist ning tekkivaid sotsiaalseid suhteid. (Blau, 1986, p. 14) Ameerika kirjanik ja sotsioloog Richard James Gelles on nimetanud seda ka sotsiaalse kontrolli teooriaks ning seostas põhieeldusi perevägivalla juhtumitega. Perekonnasisene suhtlus põhineb soovil olla premeeritud ning karistuste vältimisel. On teada,

et peresisene suhtlus on pigem privaatne kui avalik ning seetõttu sekkutakse kõrvaliste isikute poolt peresisestesse asjadesse harva. Perekonna privaatsus ja sellele järgnev madal sekkumisrisk vähendavad vägivalla avalikuks tulekut, võimaldades seeläbi sellel esineda. Koduvägivallale järgneb harva perekonnasisene karistus. (Finkelhor, *et al.*, 1983, p. 157) Sotsiaalse vahetusteooriat analüüsides saab öelda, et üheks riskifaktoriks lähisuhtevägivalla korduvuse puhul on perekonna privaatsus. Tihti üritatakse peresiseseid konflikte lahendada peresiseselt ning seetõttu on kõrvaliste isikute sekkumine vähene. See aga annab võimaluse lähisuhtevägivalla korduvusele.

1939. aastal pakkus viiest Yale Ülikooli psühholoogist koosnev rühm välja ühe varaseima **frustratsiooni-agressiooni teooria**. Nad on teooriat kirjeldanud kui olukorda, kus inimesel on raskusi oma emotsioonide ja tujude kontrollimisega. Frustratsioon tekib siis, kui inimene ei saavuta soovitud eesmärki ning agressioon on käitumisakt ja vastus, mis on suunatud teisele inimesele, kellel näeb vägivallatseja süüd oma eesmärgi mittesaavutamise eest – frustratsioon on põhjus, agressioon on tagajärg. (Dollard, *et al.*, 1939, pp. 1-27) Teooriale tuginemise teeb keerukaks see, et inimesed tunnevad end sageli vihasena ja pettununa, kuid ei reageeri ega käitu agressiivselt kellegi teise vastu. Sotsialiseerumise eesmärk on õpetada inimestele oma negatiivsete emotsioonidega toimetulekut, kuid see võib olla kultuuriti ja perekonniti erinev. (Wallace & Roberson, 2016, p. 15) Tuginedes frustratsiooni-agressiooni ja psühhopatoloogia teooriale saab öelda, et kaks nimetatud teooriat on omavahel seoses. Kui isiksuseomaduste tõttu on vägivallatsejal soodumus muutuda agressiivseks ning tekib raskusi oma emotsioonide kontrollimisega, siis võib toimuda korduv lähisuhtevägivall. Lisaks eelnevale kahele teooriale võib mõju avaldada ka narkootiliste ja psühhotroopsete ainete kuritarvitamise teooria, sest narkootikumid ja alkohol muudavad inimese tavapärasest käitumist.

Ökoloogiline teooria põhineb kontseptsioonil, mis analüüsib, kuidas inimene ja selle vahetu keskkond teineteist mõjutavad ja kuidas nad üksteise suhtes reageerivad. Tegemist on vastastikuse kohanemise ja kohandamise protsessiga. Ühe teguri muutumine, muudab koheselt teist tegurit. Näiteks lapse väärkohtlemise korral ei saa mõista kolmas isik perevahelisi suhteid, mõistmata, kuidas keskkond mõjutab lapse ja vanema vahelist läbisaamist. (Garbarino & Eckenrode, 1997, p. 20) Teooria viitab samuti sellele, et kui perekonda toetavad või abistavad asutused ei ole kättesaadavad või abi osutamine on raskendatud, suureneb väärkohtlemise oht märkimisväärselt (Wallace & Roberson, 2016, pp. 15-16).

Sotsiobioloogia või evolutsiooniteooria. Selle keskne põhimõte on see, et ühiskonna sotsiaalset käitumist ja arengut läbi ajaloo saab mõista läbi ühiskonna demograafia ja geneetilise struktuuri (Willson, 2000, p. 5). Näiteks on kirjanduses välja toodud, et sotsiobioloogilise või

evolutsiooniteooria kohaselt ei seo vanemad end emotsionaalselt lastega, kes ei ole nende bioloogilised lapsed. Selle teooria kohaselt on väärkohtlemise oht suurem seal perekonnas, kus lapse ja vanema vahel puudub side. (Wallace & Roberson, 2016, p. 16) Demograafia mõistes võib lähisuhtevägivalla ohvriks langeda igaüks sõltumata tema vanusest, kuid mitmetes uuringutes on välja toodud, et keskmine vanus ohvri puhul on 30-50 aastat (Wisner, *et al.*, 1999, p. 441; Rennison, 2001, p. 3; Lundy & Grossman, 2009, p. 299; Carmo, *et al.*, 2011, p. 356; Rahnavardi, *et al.*, 2017, p. 3640). Lundy & Grossman (2009, p. 302) toovad välja, et üldiselt jääb vägivallatseja vanus ohvri vanusega samasse vanusevahemikku. Näiteks on nad välja toonud, et keskmise ohvri vanus on 32,8 aastat ja vägivallatseja vanus 34,8 aastat.

Sotsiaalpsühholoogilise mudeli järgi peetakse perevägivalla peamisteks põhjusteks selliseid tegureid nagu stress, vägivalla ülekandumine põlvkondade vahel, perekonna struktuur ja perekonna omavaheline suhtlus ja läbisaamine. Samuti saab mudeli põhjal välja tuua juhtumite korduvust mõjutavad tegurid. Näiteks on Gordon (2000, p. 751-752) välja toonud, et lähisuhtevägivalla korduvuseni võib viia vägivallatseja suutmatus kontrollida oma frustratsiooni ja negatiivseid emotsioone. See tähendab seda, et kui tekib vägivallatseja jaoks ebameeldiv situatsioon, siis kasutab ta sageli vägivalda kui lahendust väljajelamiseks. Samuti suurendab vägivalla episoodi kordumise riski perekonna privaatsus ja madal sekkumine kõrvaliste isikute poolt (Gordon, 2000, p. 748). Samuti on korduvjuhtumi esinemise riskifaktoriks olukord, kus lapsepõlves kogetud perevägivald avaldub hiljem täiskasvanuna, mis võib vägivaldset käitumismustrit korrata.

Sotsiaalkultuuriline mudel uurib naiste ja meeste osatähtsust ja rolli ühiskonnas. Samuti analüüsib kultuurilist suhtumist naistesse ja vägivalla aktsepteerimist perevägivalla põhjusena. Sotsiaalkultuuriline mudeli alla kuulub: vägivallakultuuri teooria, patriarhaadi teooria, üldine süsteemiteooria, ressursi teooria ning sotsiaalse konflikti teooria (Wallace & Roberson, 2016, p. 16)

Vägivallakultuuri teooria eeldab, et vägivald on õpitud reaktsioon ning tegemist on ühiskonnas normaliseerunud nähtusega. Enamasti esineb rohkem vägivalda ühiskonna madalamates sotsiaalmajanduslikes populatsioonides, sest seal kasutatakse vägivalda lahendusena rohkem kui üldelanikkonna seas, kuid vägivallaga puutub kokku kogu inimkond. Näiteks spordivõistlused, televisioon, multifilmid, videomängud, filmid, mis kajastavad vägivalda või reklaamivad vägivallaga seotud elemente. Tänapäeva ühiskonnas ei ole võimalik vägivalda peatada või täielikult kaotada, kuid seda on võimalik ennetada ning vähendada. (Wallace & Roberson, 2016, p. 16) Selle teooriaga seostub sotsiaalse õppimise teooria. Mõlema

teooria puhul selgub üheselt, et vägivald on õpitud reaktsioon ning inimesed aktsepteerivad vägivalda kui normaalsust.

Patriarhaadi teooria. Inimkonna ajalugu tõestab, et patriarhaat ehk androkraatia on loonud aluse olla mehena domineeriv ning andnud võimaluse oma positsiooni naiste vastu ära kasutada. Patriarhaat on hierarhiline korraldus ja valitsemisvorm, mis eelistab mehi ning kus mehed domineerivad naiste üle. (Hunnicut, 2009, p. 557) Teoloogia ja eetika professor Tracy (2007, p. 586) on öelnud, et üks varasemaid teadaolevaid ja säilinud juriidilisi tekste, mis seob patriarhaati ja naiste füüsilist väärkohtlemist, on Hammurapi seadus, mis pärineb teise aastatuhande algusest enne Kristust.

Ta toob välja, et seadus sätestas karistused ja tagajärjed naisele, kes ei täitnud oma alluvat rolli ning talle määratud kohustusi. Näiteks kui naine häbistas või alandas oma meest, oldi arvamusel, et naised väärivad karistuseks surmavat kallaletungi. (Tracy, 2007, p. 586) Sarnaselt Hammurapi seadusele on väärkohtlemise seadustamist näha iidse Roomas, kus võisid mehed oma abikaasad abielurikkumise pärast tappa, kuigi oma naise petnud abikaasad sellise tagajärjega silmitsi seisma ei pidanud (Rolfe, 1927, 10. raamat, peatükk 23). Kui isa nägi oma kodus enda abielus tütre petmisesisoodi pealt, pidi ta tapma nii tütre kui ka armukese (Edwards, 1993, p. 38).

Lähiajaloo ühiskonnas üks selgemaid näiteid patriarhaadi ja väärkohtlemise seosest on äärmuslik islam (Goodwin, 1994; Nicolau, 2014, p. 711). Isegi kui islamiusu prohvet Muhamed naise kalliks ja oluliseks pidas, kehtestas ta islami pühakirjas Koraanis karmid sätted, millega jõustas ta kontseptsiooni ja usku, et naine on alamklassi olend, kes peab tingimusteta mehe ees kummardama (Badawi, 2000 ref Nicolau, 2014, p. 711). Vaatamata püüdlustele liikuda poliitiliste õiguste või võrdsuse saavutamise poole, püsib teatud islamimaades ka tänapäeval olukord, kus naist peetakse alamklassi inimeseks, kellel on mitmeid keelde ja piiranguid (Nicolau, 2014, p. 711). Koraan sõnastab patriarhaati selliselt, et see õigustab või isegi käsib abikaasadel oma naise peksta (Tracy, 2007, p. 587).

Samuti toimuvad ka tänapäeva maailmas aumõrvad. Aumõrv on kõige agressiivsem ja silmapaistvam auvägivalda vorm, mille puhul perekonna au taastatakse perekonda solvava pereliikme tapmisega. Aumõrvad on esinenud läbi ajaloo erinevates riikides ning kultuurides, kuid enamikest aumõrvadest teatatakse peamiselt islamipiirkondadest. (Goodwin, 1994; Chesler, 2010) Tuginedes eelnevale, saab öelda, et ka tänapäeva ühiskonnas on teatud peredes tugevalt sees meeste ülemvõim, mis võib viia lähisuhtevägivallani ja selle korduvuseni.

Üldine süsteemiteooria on üsna lai ning keeruline teooria. See seostub sotsioloogilise traditsiooniga, mis püüab välja selgitada, kuidas sotsiaalse struktuuri osad on omavahel seotud ning milline on osade mõju tervele sotsiaalsele rühmale. Üldiselt peetakse perekonda sotsiaalseks rühmaks või süsteemiks, mille eesmärk on hoiduda omavahelisest vägivallast, kuid kõik rühmad või süsteemid toetuvad mingil määral vägivallale või ähvardustele. Välja on toodud, et üldine süsteemiteooria sisaldab endast kolme elementi: alternatiivsed tegutsemisviisid, tagasiside, süsteemi eesmärgid. (Straus, 1973, pp. 401-404) Kui pereliige vägivallatseb, siis vägivalda tagasiside peresiseselt võib olla positiivne, sest vägivallatseja saavutas oma eesmärgi ja vägivald andis soovitud tulemuse. Igakord kui vägivalda episood aset leiab, täidab vägivallatseja enesekontseptsiooni vägivaldsest olemisest. (Wallace & Roberson, 2016, p. 19)

Ressursi teooria eeldab, et kõige rohkem ressursse omavatel indiviididel on suurim võim ning seetõttu saavad nad teiste üle mingil määral rohkem jõudu ja võimu kasutada. Ressursid saavad olla majanduslikud (näiteks sissetulek), sotsiaalsed (näiteks haridustase), materiaalsed või isiklikud, kuid sageli ei pruugi kõige rohkem ressursse omav pereliige tunda vajadust teise pereliikme peal jõudu kasutada. Olukord võib olla ka vastupidine – kui ühe pereliikme ressursid on piiratud või kitsendatud, saab vägivallast abivahend, mida saab kasutada võimu või kontrolli saavutamiseks. (Humphreys & Campbell, 2010, p. 13) Straus, *et al.*, (1980, p. 196) on uuringus välja toonud, et mehed, kellel on kõrgharidus, on vaid veidi vähem vägivaldsemad ja agressiivsemad, kui mehed, kellel on madalam haridus. Kuigi mitmed uuringud kinnitavad, et vägivalda ja haridustaseme vahel on väike seos või puudub seos üldse, siis leitakse, et madal sissetulek ja madala staatusega amet võib üheks lähisuhtevägivalda põhjuseks olla. Seda seetõttu, et madal sissetulek ja madala staatusega amet võivad tekitada täiendavaid pingeid. (Straus, *et al.*, 1980, pp. 196-198) Anderberg, *et al.*, (2013, p. 23) on oma uuringus välja toonud, et meeste suurenenud töötuse risk vähendab lähisuhtevägivalda esinemist, kuid naiste töötuse suuremine toob kaasa lähisuhtevägivalda suurema esinemissageduse. Samas selgub Suurbritannia valitsusasutuse *Home Office* poolt 2003. aastal avalikustatud uuringust, et uuringus osalenud vägivallatsejatest meestest olid 60% töötud (Gilchrist, *et al.*, 2003, p. 2). Eelnevale toetudes võib järeldada, et vägivalda ühtedeks soodusteguriteks on madal sissetulek ja madalama staatusega amet, sest vähesest töötasust tingituna võib tekkida lisapinged ja konfliktid.

Sotsiaalse konflikti teooria. Konflikti saab defineerida ja määratleda erinevat moodi. Bartos & Wehr (2000, p. 22) on defineerinud konflikti kui olukorda, milles osapooled kasutavad üksteise vastu provokatiivset konfliktikäitumist, et saavutada kokkusobimatuid eesmärke ja/või

väljendada oma vaenu. Konfliktkäitumine on igasugune tegevus, mille eesmärk on saavutada tulemus, mis ei ole kooskõlas teise osapoole arvamusel või eesmärkidega (Bartos & Wehr, 2000, p. 22). Konflikti teooria konseptsiooni kesksel kohal on eskalatsiooniteooria. Need kaks teooriat on omavahel seotud. Kui konflikti ning viha ei tunnista ega lahendada, võib konflikt eskaleeruda ja põhjustada vägivalla episoodi. (Wallace & Roberson, 2016, p. 19) Perekonnaseisu ja konfliktide vaates on Tur-Prats (2021, p. 33) välja toonud, et abielus olevad naised puutuvad peresisese vägivallaga keskmiselt rohkem kokku kui muu perekonnaseisuga naised. Vastuargumendina on Flake & Forste (2006, p. 24) ja Houry, *et al.*, (2016, p. 1483) oma uuringus välja toonud, et abielus olevad naised langevad lähisuhtevägivalla ohvriks vähem kui vabaabielus olevad naised. Sotsiaalse konflikti teooria analüüsist nähtub, et lähisuhtevägivalla üheks põhjuseks võib olla osapoolte oskamatus või soovimatus konflikte lahendada. Võrreldes sotsiaalse konflikti teooriat teiste eelnevalt käsitletud teooriatega, siis võib järeldada, et lähisuhtevägivald võib tekkida ja korduda just mitme teguri koosmõjus. Võib tekkida olukord, kus tarvitatakse alkoholi, puudub oskus ja tahe konflikte ilma vägivallata lahendada ning ollakse vaimselt ebastabiilsed. Koosmõjus eelnevate teguritega võib toimuda lähisuhtevägivald, mis muutub omakorda korduvaks.

Sotsiaalkultuuriline mudel analüüsib kultuurilist suhtumist naistesse, vägivalda ja vägivalla aktsepteerimist perevägivalla põhjusena ning samuti saab mudelile toetudes kirjeldada korduvust mõjutavaid tegureid. Näiteks mõjutab lähisuhtevägivalla korduvust ka tänapäeval leviv äärmuslik islam, mille pühakiri Koraan õigustab või isegi käsib abikaasadel oma naisi peksta või karistada. Konflikti teooria puhul saab välja tuua, et paaridel, kellel puuduvad konfliktidega toimetulekuks ja lahendamiseks oskused, esineb suure tõenäosusega rohkem kui üks vägivalla episood. Tekib lähisuhtevägivalla tsükkel (Caetano, *et al.*, 2005, pp. 1052-1053).

Lähisuhtevägivallaga võib kaasnedä mitmeid tagajärgi. Tagajärjed saab jagada nelja kategooriasse: füüsilised, seksuaalsusega seotud, vaimsed ning käitumuslikud tagajärjed. Füüsilisteks tagajärgedeks võivad olla: vahetud füüsilised vigastused (kriimustused, hematoomid, hoobi- või pigistusjäljed, rebendid, nikastused, venitused). Tagajärgedeks võivad olla ka raskemad, eluohtlikud ja kirurgilist sekkumist vajavad vigastused. Näiteks luumurrud, murdunud hambad, noahaavad, liigese nihestus, pea- ja seljaaju vigastused, sisemised vigastused, põletused. (Tjaden & Thoennes, 2000, p. 42; Wallace & Roberson, 2016, pp. 29-32)

Seksuaalse vägivallaga võivad kaasnedä järgmised tagajärjed: valulik seksuaalvahekord, vaginaalne verejooks või infektsioonid, seksuaalne düsfunktsioon ja muud seksuaalsed häired, krooniline vaagnavalu (Chapman, 1989, p. 619), sugulisel teel levivad infektsioonid

(Augenbraun, *et al.*, 2001, p. 144; Wallace & Roberson, 2016, p. 19), soovimatu rasedus, ebaturvaline abort, raseduse tüsistused ja raseduse katkemine (Pallitto, *et al.*, 2013, p. 3)

Lähisuhtevägivalla tagajärjed võivad avalduda ka vaimses käitumises ning esineda võivad käitumuslikud muutused. Vaimse käitumisega võib kaasneda depressioon, psüühikahäired, vaimsed traumad, enesetapukatsed ja enesetapp. Käitumuslikult võib ohver lähisuhtevägivalla mõjul hakata alkoholi ja narkootilisi aineid kuritarvitama. (Goodstein & Page, 1981, p. 1037; Bergman & Brismar, 1991, p. 1487; Wallace & Roberson, 2016, pp. 33-36) Toetudes eelnevale, võivad kirjeldatud tagajärjed mõjutada ka ohvri õppeedukust või produktiivsust.

Teises alapeatükis oli välja toodud, millised on lähisuhtevägivalla põhjused ja tagajärjed. Põhjuseid saab paremini seletada läbi teooriate. Teooriad jagunevad kolme põhimudelisse: psühhiaatrilised mudelid, sotsiaalpsühholoogilised mudelid ja sotsiokultuurilised mudelid. Läbi teooriate on võimalik seletada, miks tekib lähisuhtevägivalla juhtumites korduvus. Samuti saab lähisuhtevägivalla tagajärjed liigitada nelja kategooriasse: füüsilised, seksuaalsusega seotud, vaimsed ning käitumuslikud tagajärjed.

1.3. Lähisuhtevägivalla seos lastega ja selle mõju lastele

Laste väärkohtlemine on ühiskonna suur rahvatervise ja sotsiaalhoolekande probleem. Paraku on tegemist levinud probleemiga ning võib põhjustada surma, tõsiseid vigastusi ja muid pikaajalisi tagajärgi, mis mõjutavad lapse elu täiskasvanueas, tema perekonda ja ühiskonda üldiselt. (Gilbert, *et al.*, 2009, p. 68)

Laste vastu suunatud vägivalla liike jagatakse enamasti kolmeks: psühholoogiline väärkohtlemine, seksuaalne kuritarvitamine ja füüsiline väärkohtlemine. Psühholoogiline vägivald hõlmab endas vanema või muu hooldaja poolt lapse emotsioonide või vaimsete vajaduste pikaajalist ignoreerimist, tõrjumist, hirmutamist, isoleerimist, manipuleerimist, vaimse tervise ja/või meditsiinilise toe keelamist (Brassard & Donovan, 2006 ref Watts, 2022, p. 211). Samuti võib see hõlmata ka seda, kui vanemad või hooldajad viitavad lapsele, et nad ei ole soovitud või nad on mittearmastatud. Sellega võib kaasneda lapse otsene solvamine. (Bernstein & Fink, 1998 ref Watts, 2022, p. 211)

Finkelhor (1999, p. 101) on laste vastu suunatud seksuaalset vägivalda defineerinud kui seksuaalset kontakti lapsega, mis toimub ühel kolmest järgnevalt kirjeldatud tingimusest:

- kui partnerite vahel on suur vanuse- või küpsusvahe erinevus;
- kui partneril on lapse üle juhtpositsioon või on tema hooldaja;

- kui tegu on toime pandud lapse suhtes vägivalda kasutades või kasutanud selleks vale ettekujutuse loomist (inglise keeles *trickery*).

Lapse perekonnasisest seksuaalset väärkohtlemist peetakse tavaliselt kõige tõsisemaks vormiks, kuna see ohustab suhet lapse ja tema kõige suurema sotsiaalse toetuse ja olulisema allika vahel ning kipub kestma pikema aja jooksul. Sellist vormi väärkohtlemine võib rikkuda lapse ja mittevägivaldsete pereliikmete vahelisi suhteid, kuna seksuaalne väärkohtlemine tekitab tõsiseid usaldusprobleeme. Perekonnasisest lapse seksuaalset väärkohtlemist panevad kõige sagedamini toime meessoost pereliikmed – kasuisad, isad, onud või vanemad vennad ning kuritarvitamise ohvriteks langevad sagedamini tüdrukud kui poisid. Kuid lapse väärkohtlemist võib toimuda ka pereväliselt. Näiteks õpetajate, lastehoiutöötajate ja sporditreenerite poolt. Perekonnavälised juhtumid tekitavad avalikkuses üldiselt palju poleemikat, kuna sageli on tegemist isikutega, keda nii perekond kui ka ühiskond on usaldanud ja austanud. (Finkelhor, 1999, p. 103-104)

Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakond on välja toonud, et lapse füüsiline väärkohtlemine on vanema või hoidja tahtlik, mitteõnnetuslik füüsilise jõu kasutamine lapse suhtes, mis võib lapsele tekitada vigastusi. See võib hõlmata näiteks tõukamist, lükkamist, näpistamist, küünistamist, väänamist, pigistamist, raputamist, millegagi viskamist, juustest sikutamist, tirimist, löömist käe, jala või esemega, peksmist, põletamist, lämmatamist, kägistamist, uputamist või relva kasutamist lapse vastu. (Justiitsministeerium, 2022)

Samuti osalevad lapsed tihti ka kaudselt lähisuhtevägivalla juhtumites. Näiteks Houry, *et al.*, (2016, p. 1487) uuringust selgus, et 1453-st teatatud perevähivalla juhtumitest osalesid 664 juhtumis laps/lapsed, mis moodustas 45,7% kogu juhtumitest. Adebowale (2018, p. 8) tõi oma uuringus välja, et lähisuhtevägivalla esinemise risk oli suurem peredes, kus kasvab vähemalt üks laps, kui nende perekondade seas, kus ei kasva ühtegi last. Leiti, et tõenäosus, et naine kogeb vägivalda oma intiimpartneri poolt, kasvab perekonna suuruse kasvades. (Adebowale, 2018, p. 12)

Kui laps on pealt näinud või kuulnud teiste pereliikmete vahelist vägivalda, on see samamoodi last kahjustav kui otsene vägivald lapse suhtes. Seetõttu tuleb tunnistajaks olemist lugeda lapse väärkohtlemise hulka. Sageli on lapsevanemad arvamusel, et kui lapsed ei kuule ega näe peresiseseid vägivalla episoode, siis nad vägivallast teada ei saa ja see neid ei mõjuta. Mitte ainult vägivallajuhtumi juures olemine või teisest toast kuulmine ei mõju lapsele halvasti, vaid last mõjutab ka hiljem vägivallajuhtumite tagajärgede nägemine (näiteks vigastustega ja muserdatud vanemate nägemine ning lõhutud asjad ja esemed). Samuti võib tulla ette olukordi, kus lapsi haaratakse teise isiku vastu suunatud vägivalda. Näiteks kasutatakse lapsi teise

vanemaga manipuleerimiseks. (Justiitsministeerium, 2022) Ameerika Ühendriikide Justiitsministeerium on statistikas välja toonud, et juhtumites, milles osaleb kaudselt ka laps, on laps 90% juhtudest otsene tunnistaja ja lähisuhtevägivalla pealtnägija. Ülejäänud 10% lastest on peresisest vägivalda kuulnud või näinud lähisuhtevägivallaga kaasnevaid vigastusi. (Hamby, *et al.*, 2011, p. 7)

Laste väärkohtlemine toob endaga kaasa mitmeid tagajärgi. Psühholoogiliselt võib kaasneda trauma, šokk, emotsionaalne apaatus ja segadus, hirm, haavatus, depressioon ja pessimism, ärrituvus ja agressioon, unehäired, jõuetus ja keskendumisraskused (Hordvik, 1999, p. 23). Seksuaalse vägivallaga kaasnevad sageli traumajärgsed sümptomid. Nende hulka kuuluvad: endassetõmbumine, hirmu- ja ärevushäired, õudusunenäod ja foobiad (eriti teatud inimeste või kohtade puhul), pidevad kodust ära jooksmised ja põgenemised, depressioon, agressiivsus, äkiliselt tekkinud probleemid kooliga, uimastite kuritarvitamine ja suitsiidne käitumine. (Finkelhor, 1999, p. 107) Samuti kaasnevad otsese seksuaalse kontaktiga tihti vigastused (näiteks hematoomid või rebendid) intiimpiirkonnas ja sisemised vigastused (Leeb, *et al.*, 2008, p. 14). Füüsilise vägivallaga võivad kaasneda lisaks eelnevalt nimetatud psühholoogilistele tagajärgedele ka füüsilised vigastused. Näiteks hematoomid, hoobijäljed, haavad, kriimustused, nihestused, põletused ja luumurrud (Milner, *et al.*, 1990, p. 27)

Kolmandas alapeatükis kirjeldati lähisuhtevägivalla seost lastega ning kirjeldati tagajärgi, millist mõju avaldab või võib avaldada lähisuhtevägivald lastele. Selgus, et lapsed saavad olla lähisuhtevägivalla nii otsesteks kui ka kaudseteks ohvriteks. Lähisuhtevägivallaga võib kaasneda lapsele negatiivne psühholoogiline, seksuaalsusega seotud ja füüsiline mõju.

2. EMPIIRILINE UURING

Teises peatükis keskendutakse empiirilise uuringu kirjeldamisele. Välja tuuakse uuringu tulemused ning tehakse uuringu põhjal järeldused ja ettepanekud. Uuringu eesmärk on välja selgitada korduvate lähisuhtevägivalla juhtumite iseloomulikud tunnused Põhja prefektuuris.

2.1. Uuringu meetodika, protsess ja valim

Lõputöö eesmärgi täitmiseks viidi läbi kvalitatiivne empiiriline uuring (Maxwell, 2009, p. 221). Kvalitatiivse uuringu eesmärgiks on käsitleda küsimusi, mis on seotud inimeste eluga ja mis aitab mõista ning kirjeldada sotsiaalset konteksti (Fossey, *et al.*, 2002, p. 717). Kvalitatiivse uuringu abil saab uuringu aluseks olevas piirkonnas kirjeldada mingisugust nähtust või olukorda ning seda kasutatakse juhul, kui soovitakse nähtustest või olukorrast rohkem teada saada. Samuti kasutatakse kvalitatiivset uurimisviisi, et mõista inimeste kogetut, arusaamasid ning vaatenurki. (Johnson & Christensen, 2013, p. 82) Käesolevas lõputöös on uuringu aluseks olevateks piirkondadeks Põhja prefektuuri Ida-Harju ja Lääne-Harju politseijaoskond ning nähtusteks/olukordadeks on eelnevalt mainitud piirkondades esinevad korduvad lähisuhtevägivalla juhtumid.

Valimiks on ettekavatsetud valim ehk uuritavad kaasatakse kindlate kriteeriumide alusel (Etikan, *et al.*, 2017, p. 2). Lõputöösse on uuritavad kaasatud järgnevate kriteeriumide alusel: 1) tegemist on Põhja prefektuuri tööpiirkonnas töötava ametnikuga 2) tegemist on ametnikuga, kes oma igapäevatöös puutub kokku lähisuhtevägivalla juhtumitega ning on teadlik lähisuhtevägivalla olemusest. Käesoleva lõputöö uuringu raames läbi viidud ekspertintervjuude valimi moodustasid Põhja prefektuuri Ida-Harju ja Lääne-Harju politseijaoskonna kümme politseiametnikku. Kokku oli ekspertintervjuusid üheksa, sest kaks ametnikku soovisid intervjuus kahekesi osaleda. Intervjueeritavate arv ja koosseis kujunes välja selliselt, et mõlemast jaoskonnast oleks kaasatud vähemalt üks ametnik igast piirkonnagrupist ning üks menetleja lähisuhtevägivalla süütegude menetlusgrupist. Sedasi on kaetud Põhja prefektuuri tööpiirkonda jäävad piirkonnad. Ida-Harju politseijaoskonnast kaasati viis intervjueeritavat – Kesklinna (kaks inimest), Ida-Harju, Ida-Tallinna piirkonnagrupi ametnik ning menetleja lähisuhtevägivalla süütegude menetlusgrupist. Lääne-Harju politseijaoskonnast kaasati samuti viis intervjueeritavat – Lääne-Harju, Nõmme-Haabersti, Mustamäe-Kristiine, Põhja-Tallinna piirkonnagrupi ametnik ning menetleja lähisuhtevägivalla süütegude menetlusgrupist. (vt tabel 1)

Tabel 1. Uuringu raames läbi viidud intervjuude andmed (autori koostatud)

Intervjueeritav	Töökoht	Kuupäev	Kestus
1. Martin Kreitsman (edaspidi M.K)	Põhja-Tallinna piirkonnagrupi grupijuht	20.02.2023 Teams	23min 29sek
2. Intervjuu 2 (edaspidi int 2)	Lähisuhtevägivalla süütegude menetlusgrupi menetleja	21.02.2023 Teams	34min 59sek
3. Mart Meriküll (edaspidi M.M)	Lääne-Harju piirkonnagrupi grupijuht	22.02.2023 Teams	54min 53sek
4. Ivo Roosimägi (edaspidi I.R)	Ida-Harju piirkonnagrupi grupijuht	22.02.2023 Teams	1h 5min
5. Oksana Nikiforova (edaspidi O.N)	Ida-Harju lähisuhtevägivalla süütegude menetlusgrupi grupijuht	28.02.2023 Teams	56min 57sek
6. Kelly Miido (edaspidi K.M)	Mustamäe-Kristiine piirkonnagrupi grupijuht	28.02.2023 Teams	49min 10sek
7. Intervjuu 7 (edaspidi int 7)	Ida-Tallinna piirkonnagrupi piirkonnapolitseinik	06.03.2023 Teams	18min 30sek
8. Intervjuu 8 (grupiintervjuu, 2 in – edaspidi int 8)	Kesklinna piirkonnagrupi piirkonnapolitseinikud	07.03.2023 Skype	42min 30sek
9. Intervjuu 9 (edaspidi int 9)	Nõmme-Haabersti piirkonnagrupi piirkonnapolitseinik	07.03.2023 Teams	38min 6sek

Andmekogumismeetodina kasutatakse poolstruktureeritud ekspertintervjuusid (Fylan, 2005, pp. 65-66), mille käigus võib intervjueerija anda omapoolseid selgitusi ning lisada vajadusel täpsustavaid küsimusi (Õunapuu, 2014, lk. 171). Andmekogumismeetodina kasutati poolstruktureeritud ekspertintervjuusid seetõttu, et poolstruktureeritud intervjuud annavad hea ettekujutuse käsitletavatest teemadest, küsimused on avatud ning vestlust saab arendada seni kuni on täidetud intervjuu eesmärk. Samuti võib vestlus vabalt varieeruda ja vestlused võivad kokkuvõttes oluliselt erineda. Läbi viidud poolstruktureeritud ekspertintervjuud aitavad mõista miks tekivad lähisuhtevägivalla korduvad juhtumid ja millised on korduvust mõjutavad tegurid. Intervjuud annavad võimaluse põhjalikult ja süvitsi analüüsida korduvaid lähisuhtevägivalla juhtumeid (Fylan, 2005, pp. 65-66).

Küsimuste koostamisel toetuti lõputöö uurimisprobleemile, uurimisküsimustele ning eesmärgile. Kuna intervjuud viidi läbi nii piirkonnagruppide ametnikega kui ka menetlejatega, siis koostati kahte liiki küsimusi (vt lisa 1 ja 2). Enne intervjuusid tuli kontakteeruda läbi meili või telefonitsi soovitud isikutega ning küsida, kas nad oleksid nõus ekspertintervjuudes osalema. Pärast nõusolekut saadeti intervjuueeritavatele küsimused, et nad saaksid nendega tutvuda ning intervjuu ajal anda sisukamad ja läbimõeldud vastused. Intervjuud viidi läbi ajavahemikus 20.02.2023 – 07.03.2023 Teamsi või Skype keskkonna vahendusel. Anonüümseks soovisid jääda pooled ehk viis intervjuueeritavat. Intervjuud salvestati nutitelephi diktofoni abil ning helifailid talletati telefoni. Seejärel transkribeeriti intervjuud käsitsi arvutiprogrammis Microsoft Wordis ning transkribeeritud intervjuud analüüsiti. Analüüsi põhjal moodustati kategooriad ning koostati koodipuud. Uuringus kasutatakse refereeringuid ja tsitaate väljendamaks intervjuueeritavate mõtteid, vaateid ning seisukohti.

Andmeanalüüsimeetodina rakendatakse kvalitatiivset sisuanalüüsi (Forman & Damschroder, 2008, p. 40; Õunapuu, 2014, lk 159). Kvalitatiivse sisuanalüüsi puhul on võimalik koostada uuritavast nähtusest tihe kirjeldus (Õunapuu, 2014, lk 161). Ekspertintervjuudest saadud informatsioonist ja tekstimaterjalist eraldati sisuanalüüsi abil tunnused (Õunapuu, 2014, lk 194), mis iseloomustasid lähisuhtevägivalla korduvate juhtumite tunnuseid.

2.2. Uuringu tulemused

Käeolevas alapeatükis kajastatakse intervjuude käigus saadud tulemusi. Tulenevalt intervjuueeritavate vastustest, on formeeritud vastavalt intervjuueeritavatele gruppidele seitse ja kuus erinevat kategooriat ja koodid. Kategooriate ning koodide põhjal on koostatud kaks koodipuud, sest ekspertintervjuudes osalesid nii piirkonnagrupi ametnikud kui ka menetlejad (vt lisa 3 ja 4).

2.2.1. Piirkonnagrupi ametnikega läbiviidud intervjuude analüüs

Läbiviidud seitsme intervjuu põhjal koondati vastused kaheksasse kategooriasse. Esimesed kaks kategooriat tulenevad lõputöö esimesest uurimisküsimusest – milline on lähisuhtevägivalla korduvate juhtumite vägivalla liik ja milles vägivald väljendub? Sellest lähtuvalt on esimeseks kategooriaks **“vägivalla liigid”** (vt tabel 2) ning teiseks kategooriaks **“vägivalla tunnused”** (vt tabel 3)

Tabel 2. Vägivalla liigid (autori koostatud)

1. Kategooria "Vägivalla liigid"
Kood 1 - vaimne
Kood 2 - füüsiline
Kood 3 - majanduslik

Tabel 3. Vägivalla tunnused (autori koostatud)

2. Kategooria "Vägivalla tunnused"
Kood 1 – kontrolliv käitumine
Kood 2 - manipuleerimine
Kood 3 – ähvardamine
Kood 4 – alandamine/alavääristamine
Kood 5 – karjumine
Kood 6 – solvamine
Kood 7 – ahistav jälitamine
Kood 8 – löömine
Kood 9 – kägistamine
Kood 10 – millegagi viskamine
Kood 11 – tõukamine
Kood 12 – lükkamine
Kood 13 – juustest tirimine

Intervjuudest selgus, et kõige sagedamini esinev vägivalla liik korduvate lähisuhtevägivalla juhtumite puhul on vaimne vägivald. Vaimne vägivald on välja toodud kõigis seitsmes intervjuus. Intervjuudest selgus, et tihti esineb vaimne vägivald teise osapoole kontrollimises, manipuleerimises, ähvardamises, tema alandamises ja alavääristamises, tema peale karjumises ja tema solvamises ning tõusutrendis on ka ahistav jälitamine. Vaimsele vägivallale võib tihti järgneda füüsiline vägivald. Kolmes intervjuus tuli välja, et tihti esineb pärast vaimset vägivald ka füüsiline vägivald. Füüsilise vägivalla puhul kaasneb tihti löömine, kägistamine, millegagi viskamine, tõukamine, lükkamine või juustest tirimine. Samuti võib vaimne ja majanduslik vägivald omavahel tugevalt põimunud olla.

“Kõige enam on ikkagi vaimne vägivald. Näiteks igasugune kontrolliv käitumine, manipuleerimine, ähvardamine, kõik võimalik piiramine. Sellele järgneb füüsiline vägivald, mis on siis peamiselt löömine või kägistamine,” ütles M.K. Samuti lisas ta, et kui tegemist on pikemaajalise probleemiga, siis algavad episoodid lihtsamalt. Näiteks algavad tavaliste

vaidlustega, siis lähevad üle vaimseks vägivallaks ning siis juba füüsiliseks. Intervjuudest selgub, et see, kui peres esineb kohe esimesel korral füüsiline vägivald, on pigem erand.

Kolmas, neljas ja viies kategooria tulenevad lõputöö teisest uurimisküsimusest – millised on osapoolte sotsiaal-demograafilised näitajad? Sellest lähtuvalt on kolmandaks kategooriaks **“osapoolte perekonnaseis”** (vt tabel 4), neljandaks kategooriaks **“kannatanute sotsiaal-demograafilised andmed”** (vt tabel 5), ning viiendaks kategooriaks **“vägivallatsejate sotsiaal-demograafilised andmed”** (vt tabel 6).

Tabel 4. Osapoolte perekonnaseis (autori koostatud)

3. Kategooria “osapoolte perekonnaseis”
Kood 1 – ekselukaaslased/eksabikaasad
Kood 2 - elukaaslased

Intervjuudest selgus, et tavaliselt tuleb korduvate lähisuhtevägivalla juhtumite puhul välja see, et enim on osapoolte näol tegemist kas elukaaslastega või endiste elukaaslaste ja abikaasadega. Palju esineb ka kokku-lahku suhtelaadi, kus ühel päeval ollakse suhtes, siis minnakse tülli ja lahku, kuid mõne aja pärast lepitakse taas ära. Samuti tuli intervjuudes välja, et abielus olevate inimeste vahelised lähisuhtevägivalla juhtumid nii tihti ametnike töölauale ei jõua.

“Jah, pigem elukaaslased ja tänapäeval on ka moes selline vahepealne, et me oleme elukaaslased, siis me oleme ekselukaaslased ja siis me oleme jälle elukaaslased. Sellist vahepealset elulaadi on päris palju. Aga abikaasade vahel, siis ütleme, et abiellumine ei ole vist väga moes või neid on väheseid, kes abielus olles meieni jõuaks.” Int 8

“Loomulikult on ka lähisuhtevägivalda abieludes, lihtsalt suurem protsent tundub olevat ekselukaaslaste vahel, kes on juba lahku läinud probleemide või lähisuhtevägivalla pärast ja millegi pärast saavad ikkagi uuesti kokku ja jälle tekivad konfliktid. Nad nagu ei suuda lõplikult loobuda.” M.K

Tabel 5. Kannatanute sotsiaal-demograafilised andmed (autori koostatud)

4. Kategooria “Kannatanute sotsiaal-demograafilised andmed”
Kood 1 – naisterahvas
Kood 2 – 39-aastane
Kood 3 – 30-50 aastane
Kood 4 – 30-45 aastane
Kood 5 – 20-50 aastane
Kood 6 – 25-45 aastane
Kood 7 – eestlased

Kood 8 – muukeelne
Kood 9 – ei tööta
Kood 10 – töötab
Kood 11 – sotsiaalselt madalama staatusega
Kood 12 – sotsiaalselt kõrgema staatusega

Mitmest intervjuust selgus, et kannatanute profiilid kujunevad politsei andmebaasist ALIS hästi välja. Kõigis intervjuudes on välja toodud, et kannatanuks on üldjuhul naisterahvas. Samas on intervjuudes rõhutanud, et ohvriks võib langeda ka mees. Sellest võib-olla lihtsalt nii palju politseid ei teavitata ning avalikult ei räägita. Näiteks on kaheksandas intervjuus välja toodud järgnev: “Samas võib ka nii olla, et kui mees on ise saanud, siis ta ei tule teatama. Nad ütlevadki, et ma olen mees ja ma ei ole kituja, ma saan hakkama. Meestel on omakorda selline kaitse. Piisab, et sa oled mees ja sa oled tugev.” Lisaks sellele rõhutati Kesklinna piirkonnagrupi ametnike poolt seda, et lähisuhtevägivalla juhtumite puhul ei ole Kesklinna piirkonnas must-valgeid juhtumeid ning tihti on osapoolte vahel segasüü. See tähendab seda, et puudub kindel kannatanu ning mõlemad osapooled on selle konflikti sees ja konflikti põhjustajad. Intervjuusid analüüsid selgus, et kannatanute näol on tegemist juba töötavate ja iseseisvat elu elavate inimestega, seega jääb enamlevinud vanus kannatanute puhul 30-50 aasta vahele. Kahest intervjuust selgus üsnagi konkreetne vanus – 39-aastane naisterahvas.

Rahvuse poole pealt jagunesid intervjuueeritavate vastused üsna võrdselt, kuid pigem mainiti kannatanu rahvuseks rohkem “muukeelne”. Selle alla koondusid järgmised rahvused: venelased, ukrainlased, määratlemata kodakondsusega, soomlased, ameeriklased. Intervjuudest selgub, et enamlevinud rahvuse määratleb ära just piirkond ning see, mis rahvusest isikuid selles piirkonnas kõige rohkem elab. Näiteks ütles K.M järgnevalt: “Mida rohkem on ühes piirkonnas ühte rahvust, seda rohkem see domineerib.”. Ida-Tallinna piirkonnagrupi piirkonnapolitseinik on intervjuus selgelt väljendanud, et enamjaolt on tema piirkonnas kannatanuteks idaslaavlased, kuid vastupidiselt Ida-Tallinna piirkonnale, on Kesklinnas kõige rohkem eestlastest kannatanuid, kellele järgnevad muud rahvused. Oluline on mõista, et Tallinna vaates on viimase aasta jooksul järsult tõusnud ukrainlastest kannatanute arv. Seda eriti kesklinnas, kuna kesklinna tööpiirkonda jääb laev Isabelle, mis majutab sõjapõgenikke.

Üleüldiselt on levinud see, et kannatanud käivad tööl, kuid intervjuudest selgub, et detailne ülevaade tööl käimisest või mitte käimisest puudub. Näiteks ütles M.M, et politsei saab küll vaadata lähisuhtevägivalla infolehte ja öelda kas kannatanu töötab või mitte, kuid mida inimene selle all mõtleb, et kas ta teeb juhutöid ja kindel sissetulek puudub või ta teebki reaalselt igapäevaselt tööd. Väikeste lastega perede puhul tavaline, et naine ei tööta ning on lastega

kodus. Paraku selgus, et kõige rohkem jõuab politseini lähisuhtevägivalda, mis leiab aset sotsiaalselt madalama staatusega peredes.

“Aga kui me räägime sotsiaalse poole pealt, siis ikkagi domineeriv on seal sotsiaalselt nõrgem kontingent. Nad toodavad ikkagi rohkem lähisuhtevägivalda, sest võib-olla nende adumine ja mõistmine ja arusaamine normaalsest läbisaamisest on justkui „kui ei löö, siis ei armasta.“. Mõningaid asju püütakse paika panna jõuga, mis tegelikult peaks olema elementaarne läbirääkimiste koht, et kõigil oleks siin päikese all ruumi.” M.M

“Korduvad juhtumeid eelkõige peegeldavad sotsiaalselt abivajadust. Neil ei ole endal seda sotsiaalsüsteemi, mis neid toetaks, lisaks nad ei oska nagu kuskilt abi otsida.” K.M

“...ma tõesti ütlen, et nad on madalama sissetulekuga, madalama haridusega ja ilmselt ka kehvemate sotsiaalsete oskustega. Nad ei tea, kuidas olukordi lahendada ja kust abi saada ja kuidas sellest suhtest välja astuda.” Int 9.

Samas on intervjuudes põhjalikult selgitatud, et lähisuhtevägivalda leiab aset ka sotsiaalselt kõrgema staatusega peredes. K.M on intervjuus põhjalikult selgitanud, miks võib tunduda, et politseini jõuavad ainult sotsiaalselt nõrgema staatusega perekonnad. Ta on põhjendanud seda sellega, et ühiskond on seadnud kõrgendatud kontrollimehhanismid madala elatustasemega isikutele. Ta on toonud näite, et kui madalama elatustasemega inimesi ei huvita, mida üldsus nendest arvab ja nad teavad ise rohkem lähisuhtevägivallast politseile, siis kõrgema klassi jaoks on hästi oluline see, mida ühiskond neist arvab. Ta lisab, et lähisuhtevägivald toimub ikkagi kõikides sotsiaalsetes tasemetes, kuid praegu näeb ainult seda, palju politseile lähisuhtevägivallast teavitatakse.

Tabel 6. Vägivallatsejate sotsiaal-demograafilised andmed (autori koostatud)

5. Kategooria “Vägivallatsejate sotsiaal-demograafilised andmed”
Kood 1 – meesterahvas
Kood 2 – laps
Kood 3 – 40-aastane
Kood 4 – 30-40 aastane
Kood 5 – 30-50 aastane
Kood 6 – eestlased
Kood 7 – muukeelne
Kood 8 – töötab
Kood 9 – ei tööta
Kood 10 – sotsiaalselt madala staatusega
Kood 11 – sotsiaalselt kõrgema staatusega

Kõigis intervjuudes on välja toodud, et vägivallatsejaks on üldjuhul meesterahvas, kuid vägivallatseda võib ka naisterahvas. Kolmes intervjuus toodi välja, et tõusnud on juhtumite arv, kus vägivallatsejaks on laps või täiskasvanud poeg. Intervjuude analüüsisist selgus, et enamlevinud vanus vägivallatsejate seas on ka 30-50 aastat. Nii vägivallatsejate kui ka kannatanute puhul leidub äärmuslikke vanusegrupe (näiteks 18- või 70-aastaseid), kuid keskmine vanus jääb siiski eelnevalt mainitud vanusevahemikku. Rahvuse poole pealt tuli rohkem esile “muukeelne” rahvus, kuid jällegi sõltub enamlevinud rahvus piirkonna eripärast.

“Kuna mul on selline Lääne poolne osa ja endised Vene sõjaväega seotud piirkonnad, siis tegelikult on ikkagi slaavi rahvusest.” M.M

“Vägivallatsejaks on mees ja ikkagi rohkem vene rahvusest” I.R

“Idaslaavlased (venelased, ukrainlased, valgevenelased), mees, alkohoolik, palju töötuid” Int 7

Intervjuudest selgus, et vägivallatsejate seas on levinud nii töö käimine kui ka mitte töötamine. Näiteks ütles M.K, et kindlat vastust enamuse kohta anda ei saa, sest leidub vägivallatsejaid igast astmest. On nii töötuid, tavalise tööga ning ka väga hea töökohaga. Samas lisab ta, et Põhja-Tallinna piirkonnas on ka palju perekondi, kus naine käib tööl, kuid vägivallatseja mitte. Ka I.R mainib intervjuus, et pooled vägivallatsejad käivad tööl, pooled mitte. M.M märgib, et tema piirkonnas on üldjuhul vägivallatsejate näol tegemist juhutöölistega ja pigem madalapalgalistega. Lastega perede puhul käivad tõenäolisemalt mõlemad vanemad tööl. Kolmes intervjuust nähtub, et tihti tuleb tegeleda perekondadega, kelle majanduslik olukord on kehv ning elatutakse riigipoolsetest sotsiaaltoetustest. Politseitöö vaatest nähakse rohkem lähisuhtevägivalda sotsiaalselt nõrgema staatusega peredes.

“Üks pilt on see, mis politseile jõuab, aga teine pilt on see, mis ühiskonnas realselt toimub. Politsei vaates ongi pigem madalama elatusastemega ja sotsiaalsete probleemidega.” K.M

“Kui vaadata, kes nad (*vägivallatsejad – töö autor*) on, siis juhutöötajad, madalapalgalised, ka haridus ja haritus on neil keskmisest madalam” M.M

Kuues kategooria “**Lähisuhtevägivalla korduvuse põhjused & korduvust mõjutavad tegurid**” (vt tabel 7) tuleneb lõputöö kolmandast uurimisküsimusest – millised on lähisuhtevägivalla korduvate juhtumite põhjused ja korduvust mõjutavad tegurid?

Tabel 7. Lähisuhtevägivalla korduvuse põhjused & korduvust mõjutavad tegurid (autori koostatud)

6. Kategooria “Lähisuhtevägivalla korduvuse põhjused & korduvust mõjutavad tegurid”
Kood 1 – alkohol

Kood 2 – narkootikumid
Kood 3 – vaimsed probleemid
Kood 4 – võim
Kood 5 – armukadedus
Kood 6 – lapsepõlv
Kood 7 – abist keeldumine
Kood 8 – abi mitteotsimine
Kood 9 – olmetülid
Kood 10 – oskamatus konflikte lahendada
Kood 11 – peresisene
Kood 12 – taasohvristamine

Ekspertintervjuudest ilmnes kokku 16 erinevat põhjust, miks võib korduvjuhtum tekkida ning millised on korduvust mõjutavad tegurid. Kõikides intervjuudes toodi välja üheks põhjuseks alkohol. Selgitati, et alkohol on justkui konflikti tõuketeguriks. Näiteks nentis I.R, et üldjuhul hakkab tüli pihta alkoholist ning kõige rohkem ongi neid juhtumeid, kus vähemalt üks osapool on joores. Ta lisab, et kui alkohol ära võtta, siis kahaneks lähisuhtevägivald meeletult. Samal arvamusel on ka M.M, kes arvab, et alkohol on inimestele liiga kergesti kättesaadav. Ta toob näitena Rootsi ja Norra, kus alkoholi nii kergelt kätte ei saa. Alkoholile järgnesid soodustegurina vaimsed probleemid, mida samuti kõik intervjuueeritavad välja tõid. Vaimsete probleemide all toodi välja nii diagnoosiga haigused kui ka mitte diagnoositud vaimsed probleemid. Näiteks tõi M.K välja, et kui vägivaldseja iseenda sisemiste probleemidega ei tegele, võib ta muutuda vägivaldseks ning ta ei suuda oma emotsioone kontrollida. Lähisuhtevägivald korduvuse põhjuseks on suuresti ka oskamatus probleeme lahendada, abi mitteotsimine ning abist keeldumine. Sageli on mängus ka soov omada võimu oma partneri üle. Intervjuudest selgub, et võimutahe võib olla rahvuse eripäraga seotud. Eriti tugevalt paistab see silma vene päritoluga peredes, kus peetakse perepeaks meest ning pereliikmed peavad talle alluma.

“Vägivaldseja saab aru, et on probleem, kuid ta ei otsi abi. Vägivaldseja peab aru saama, et tal on abi vaja. Nii kaua, kuniks ta seda ei tee, eitab probleemi, ignoreerib oma vägivaldset käitumist või isegi õigustab oma käitumist ja süüdistab teist osapoolt, siis see kõik ongi ohumärk, et lähisuhtevägivald võib uuesti korduda. Kui inimene on ebakindel, ei tunne ennast tugeva inimesena, siis tal ongi vaja domineerida või ennast kehtestada.” ütleb M.K. Seda seisukohta kinnitasid ka teised intervjuueeritavad, kelle arvates peavad vägivaldsejad mõistma, et tegelikult on probleem neis endis ja tunnustama, et neil on psühholoogilist abi vaja.

Selgub, et abi mitteotsimine ning abist keeldumine kehtib nii vägivallatsete kui ka kannatanute puhul. Näiteks nendib M.M järgnevat: “Korduvjuhtumite puhul on jooneks see, et nad on aru saanud, et see ei ole normaalne, aga nad ei astu samme normaalsuse loomiseks iseenda jaoks. Me ei saa muuta teist inimest, me saame muuta iseennast.”. Samuti tõdeb ta, et kui võimalused jäetakse realiseerimata, siis muutuvad juhtumid järk-järgult intensiivsemaks. Konfliktide lahendamise oskamatusel kohta sõnab K.M, et inimesed ei oska omavahel suhelda ning puudub teadmine, kuidas konflikte viisakalt lahendada. Oskamatuse tõttu väljuvad tülid kontrolli alt ja toimub lähisuhtevägivald. Samuti selgus intervjuudest, et tihti on tegemist ka osapoolte omavahelise olmetülidena. Lisaks toodi kuues intervjuus välja ka kehv majanduslik olukord ja ühes intervjuus lasterohkus peres, mis tekitab peresisest lisapingeid, mis võivad eskaleeruda lähisuhtevägivallaks.

Tugevalt paistis intervjuudest välja lähisuhtevägivalla ühe korduvuse põhjusena lapsepõlves kogitud vägivald. Näiteks ütles K.M intervjuus, et praegu jõuavad politseile need juhtumid, kus lapsepõlves oldi kannatanud, kuid nüüd aastaid hiljem on nad oma lähisuhtes vägivallatsetad. Täpselt see sama tuli välja ka ülejäänud intervjuudes, kuna laps on harjunud nägema kodus vägivalda, ta peab seda normaalsuseks ning võtab selle kaasa oma tulevikku.

Lisaks eelnevale toodi ka järgnevad korduvuse põhjused: armukadedus, hooldusõigus, peresisene, sotsiaalmeedia, taasohvristamine, lasterohkus peres. Selgus, et paljudel juhtudel on tegemist vanematevahelise konfliktiga, mis puudutab laste hooldusõigust ning laste jagamist. Lähisuhtevägivalla periseses ehk juhtumi latentsus ning privaatsus annab võimaluse lähisuhtevägivallal uuesti korduda. Samuti annab sotsiaalmeedia võimaluse vägivallatsetal ahistada kannatanut läbi sõnumite ja muude suhtluskanalite.

Seitsmes kategooria “**Laste osalus lähisuhtevägivalla korduvates juhtumites & selle mõju neile**” (vt tabel 8) tuleneb lõputöö neljandast uurimisküsimusest – milline on laste osalus juhtumites ja milline on korduva lähisuhtevägivalla mõju neile?

Tabel 8. Laste osalus lähisuhtevägivalla korduvates juhtumites & selle mõju neile (autori koostatud)

7. Kategooria “Laste osalus lähisuhtevägivalla korduvates juhtumites & selle mõju neile
Kood 1 – tunnistajad
Kood 2 – otsesed ohvrid
Kood 3 – vägivaldsus/agressiivsus
Kood 4 – vaimsed probleemid

Intervjuudest nähtus, et lapsed saavad lähisuhtevägivalla juhtumites olla nii tunnistajateks kui ka otsesteks ohvriteks, kuid juhtumeid, kus otseseks kannatanuks oleks laps, on vähe. Paraku selgub ametnike töökogemuse ja tunnetuse põhjal, et laste osaluse protsent juhtumites on tõusutrendis.

“Aastate jooksul on see (*laste osalus – töö autor*) number suurenenud. Ma ei oska seda numbrit öelda, aga juhtumid, kus on lapsed seal juures, on sagenenud.” Int 8

“See alaealiste laste osalusel lähisuhtevägivalla juhtumite protsent on tõusnud. Ma julgen öelda, et vähemalt pooltes korduvates juhtumites oli seotud lastega – kas laps oli juures või laste suhtes.” K.M

Kõigist intervjuudest ilmneb, et korduvad juhtumid mõjutavad last suurel määral. Kogetud vägivald võib avalduda agressiivses või vägivaldses käitumises. Näiteks vägivaldne käitumine klassikaaslaste, sõpradega ja ka lähisuhtes, kuid mõju võib avalduda ka enesevigastamises. Intervjuudest selgus, et kindlasti kaasnevad läbielatud lähisuhtevägivallaga probleemid, mis on: muutused psüühikas ja käitumises, keskendumisraskused, õpiedukuse langus, suhtlemisoskuse halvenemine, enesesse tõmbumine, mahajäämus erinevates valdkondades, meeleolumuutused.

2.2.2. Lähisuhtevägivalla süütegude menetlusgrupi ametnikega läbiviidud intervjuude analüüs

Lähisuhtevägivalla süütegude menetlusgrupi ametnikega läbiviidud intervjuud sarnanevad piirkonnagruppide ametnike intervjuudega, kuid menetlusgrupi ametnikelt ei uuritud seda, milles vägivald väljendub. Esimene kategooria on “**vägivalla liigid**” (vt tabel 9).

Tabel 9. Vägivalla liigid (autori koostatud)

1. Kategooria “Vägivalla liigid”
Kood 1 - füüsiline
Kood 2 - seksuaalne
Kood 3 - vaimne

Läbiviidud kahest intervjuust selgus, et enim kriminaalmenetlusi alustatakse füüsilise vägivalla puhul. O.N toob välja, et Ida-Harju piirkonnas alustati aastal 2022 umbes 648 juhtumi puhul kriminaalmenetlus, millest korduvaid on 36. Ta lisab, et protsentuaalselt 70% ringis on tegemist füüsilise vägivallaga ja 30% on ülejäänud. Samuti on tõusutrendis ka ahistav jälitamine, kuna inimesed on muutunud teadlikumaks ja politsei poole pöörduakse rohkem. Kriminaalmenetlusi alustatakse ka seksuaalse vägivalla puhul, kuid nende osakaal on väga väike.

Teiseks kategooriaks on **“osapoolte perekonnaseis”** (vt tabel 10). Kolmandaks kategooriaks on **“kannatanute sotsiaal-demograafilised andmed”** (vt tabel 11) ning neljandaks kategooriaks **“vägivallatsejate sotsiaal-demograafilised andmed”** (vt tabel 12).

Tabel 10. Osapoolte perekonnaseis (autori koostatud)

2. Kategooria “osapoolte perekonnaseis”
Kood 1 – elukaaslased
Kood 2 - abikaasad

Mõlema intervjueeritava jutu käigus selgub, et üldjuhul on lähisuhtevägivalla puhul tegemist elukaaslaste või abikaasadega.

“Elukaaslastel ja abielus olevatel on väike vahe sees. Nii et jah, umbes 73% nendest moodustavad abikaasad ja elukaaslased.” O.N

“Kui me räägime lähisuhtevägivallast, siis tihtilugu on tegemist elukaaslastega. Vahet ei ole, kas tegemist on isegi lihtsalt elukaaslastega või abikaasadega.” Int 2

Tabel 11. Kannatanute sotsiaal-demograafilised andmed (autori koostatud)

3. Kategooria “Kannatanute sotsiaal-demograafilised andmed”
Kood 1 – naisterahvas
Kood 2 – 30-50 aastane
Kood 3 – 38 aastane
Kood 4 – eestlased
Kood 5 – muukeelne
Kood 6 – töötab
Kood 7 – sotsiaalselt madalama staatusega

Nii nagu ka piirkonnagrupi ametnike intervjuudest selgus, siis ka menetlejate intervjuudest ilmnes, et kannatanuks on reeglina naine. Kuid on ka meeskannatanuid. Intervjueeritav 2 toob välja, et retsidiivsed juhtumid leiavad aset 30-50 aastaste vanuses, kuid enamlevinud rahvust ta kannatanute puhul öelda ei oska. Tema töökogemus ütleb, et tegemist on töötavate inimestega, kuid Lääne-Harju piirkonnas toimuvad juhtumid on seotud ikkagi madalamalt tasustatud töökohtadega ja tihti on tegemist sotsiaalselt madalama staatusega inimestega. O.N sõnab Ida-Harju piirkonna kohta järgmist: “Kannatanutest on 25% mehi ja 75% naisi. Keskmine vanus kannatanute meeste puhul on 35 ja naistel on 38. Kui me võtame keele, siis 39% on nende emakeeleks eestikeel ning 30% on vene keel. Naistest on pooltel, kesk- või keskeriharidus ja vähemalt 11% nendest on kõrgharitud inimesed. Kui vaadata meeskannatanuid, siis 28% nendest on alg- või põhiharidusega. Ja kolmandik neist on omandatud vähemalt keskhariduse.

Siin sotsiaalset staatust välja toodud eraldi ei ole, aga madalad sotsiaalsed oskused, seda ma tooks ise välja põhinedes oma praktikale onju.”

Tabel 12. Vägivallatsejate sotsiaal-demograafilised andmed (autori koostatud)

4. Kategooria “Vägivallatsejate sotsiaal-demograafilised andmed”
Kood 1 – meesterahvas
Kood 2 – 40-aastane
Kood 3 – eestlased
Kood 4 – muukeelne
Kood 5 – ei tööta
Kood 6 – töötab
Kood 7 – sotsiaalselt madala staatusega

Vägivallatsejate puhul on tegemist üldjuhul meesterahvaga. Intervjueeritav 2 ütleb, et vägivallatsejaid võib olla nii tööl käivaid kui ka mittekäivaid, kuid üldjuhul on jällegi tegemist madalamalt tasustatud töökohtadega. Ta lisab, et kõrgharitud vägivallatsejaid on vähe. Ta on täheldanud, et kui vägivald on suunatud laste vastu, siis on sotsiaalne staatus kõrgem ja töökohad paremad. Ida-Harju piirkonna kohta on O.N öelnud järgmist: “Vägivallatsejateks on 79% mehi ja keskmine vanus on 40. 21% on siis naisi ja nende keskmine vanus on 38. Jällegi emakeeleks on eesti keel 40% ja 37% on vene keelt kõnelev. Kui me vaatame seda haridust, siis 27% naisi on alg- või põhiharidusega, pooled on vähemalt keskkharidusega. 28% mehi on alg- või põhiharidusega. 48% mehi on omandanud vähemalt keskkhariduse. Kahjuks 35% nendest vägivallatsejatest tööta.”

Viiendaks kategooriaks on **“Lähisuhtevägivalla korduvuse põhjused & korduvust mõjutavad tegurid”** (vt tabel 13)

Tabel 13. Lähisuhtevägivalla korduvuse põhjused & korduvust mõjutavad tegurid (autori koostatud)

5. Kategooria “Lähisuhtevägivalla korduvuse põhjused & korduvust mõjutavad tegurid”
Kood 1 – alkohol
Kood 2 – vaimsed probleemid
Kood 3 – lapsepõlv
Kood 4 – võim
Kood 5 – peresisene
Kood 6 – abist keeldumine
Kood 7 – abi mitteotsimine
Kood 8 – oskamatus konflikte lahendada

Intervjueeritavad tõid välja ühiselt, et lähisuhtevägivalla kordumise põhjuseks on tavaliselt alkohol, vaimsed probleemid, lapsepõlves kogetud vägivald. O.N sõnul ei tunne vägivallatseja alkoholi tarvitana oma piire, võtab riske ning see võib viia kuriteo toimepanemiseni. Intervjueeritav 2 leiab, et alkohol on esimene põhjus, sest kui tarvitatakse alkoholi, siis puudub paljudel inimesel sisemine pidurdusmoment. Alkoholi tarvitamisega kaasneb olemasolevate probleemide tugevnemine ja vägivallatseja muutub veel agressiivsemaks. Ka vaimsed probleemid on suureks probleemiks. Mõlemad intervjueeritavad ütlevad, et tihti ei suuda vägivallatsejad oma tundeid õigesti väljendada ja emotsioone kontrollida ning vägivalla peale minnakse kergesti. Vägivallatsejatele on loodud vägivallast loobumise liin, kus tegeletakse agressiooni probleemiga. Samuti tõid mõlemad intervjueeritavad välja, et lapsepõlves kogetud vägivald tekitab lähisuhtevägivalla tsükli ning vägivaldne käitumine kordub tema edasises elus. O.N lisab, et palju tuleb ette ka olukordi, kus abi ei otsita ning abi vastu ei võeta. Ta ütleb, et paljud inimesed ei tule toime oma konfliktide lahendamisega, kuid ei soovi ka kõrvalist abi, põhjendades seda sellega, et see on nende perekonna endi asi ning keegi ei mõista nende muresid.

Kuuendaks kategooriaks on **“Laste osalus lähisuhtevägivalla korduvates juhtumites & selle mõju neile”** (vt tabel 14).

Tabel 14. Laste osalus lähisuhtevägivalla korduvates juhtumites & selle mõju neile (autori koostatud)

6. Kategooria “Laste osalus lähisuhtevägivalla korduvates juhtumites & selle mõju neile”
Kood 1 – tunnistajad
Kood 2 – otsesed ohvrid
Kood 3 – vägivaldsus/agressiivsus
Kood 4 – vaimsed probleemid
Kood 5 – füüsilised vigastused

Ka menetlejate puhul selgub, et lapsed saavad olla nii tunnistajad kui ka otsesed ohvrid, kuid üldjuhul on nad tunnistajateks. Nad ütlevad, et väga tihti on lapsed juures ning kogevad perevägivalda. Samuti lisavad nad, et lapse juuresolek ei mõjuta vägivallatseja käitumist, vaid teo paneb ta toime sellegi poolest. Eriti kui vägivallatseja on tarvitanud eelnevalt alkoholi. Korduvad juhtumid avaldavad lapsele tugevat mõju – nii füüsiliselt kui ka vaimselt. Intervjueeritav 2 toob välja, et on ka selliseid juhtumeid, kus kannatanu võtab väikse lapse sülle justkui kaitseks ja seetõttu saab laps füüsiliselt viga. Või siis on olukord, kus laps läheb ema

vägivallatseja eest kaitsma, kuid saab hoopis ise löögi. Vaimsete probleemide all töid intervjueeritavad välja järgmist: muutused psüühikas ja käitumises, ärevus, kogelemine, keskendumisraskused, õpiedukuse langus, masendus, depressioon, üksindustunne. Mõlemad intervjueeritavad töid üheselt välja, et laps võib kogetud vägivalda tõttu muutuda ka ise vägivallatsejaks, kuna ta peab peres toimuvat normaalsuseks.

2.3. Järeldused ja ettepanekud

Selles alapeatükis ühendatakse teooria ning uuringu tulemused. Saadud tulemuste põhjal tehakse järeldused ja ettepanekud, kuidas saaks vähendada ja ennetada korduvaid lähisuhtevägivalda juhtumeid.

Käesoleva lõputöö esimene uurimisküsimus oli: milline on lähisuhtevägivalda korduvate juhtumite vägivalda liik ja milles vägivald väljendub? Uuringust selgus, et kõige sagedamini esinev vägivalda liik korduvate lähisuhtevägivalda juhtumite puhul on vaimne vägivald ning enim kriminaalmenetlusi alustatakse füüsilise vägivalda puhul. Intervjuudest selgus, et sageli esineb vaimne vägivald teise osapoolte kontrollimises, manipuleerimises, ähvardamises, tema alandamises ja alavääristamises, tema peale karjumises ja tema solvamises. See seostub teoorias väljatoodud Watts & Zimmerman (vt käesolev töö, lk 9) väidetega, et psühholoogiline ehk vaimne vägivald väljendub alandamises, ähvardamises ja kontrollivas käitumises. Nii piirkonnagrupi kui ka lähisuhtevägivalda süütegude menetlusgrupi ametnikud tõdesid, et tõusutrendis on ka ahistav jälitamine. Samuti toodi välja, et vaimne ja majanduslik vägivald võivad omavahel tugevalt põimunud olla. Seda on väitnud ka Stylianou (vt käesolev töö, lk 9), kes ütles, et sageli liigitatakse majanduslik vägivald vaimse vägivalda alla. Vähemalt neljas intervjuus tuli välja, et tihti esineb pärast vaimset vägivalda ka füüsiline vägivald.

Teine uurimisküsimus oli: millised on osapoolte enamlevinud sotsiaal-demograafilised näitajad? Intervjuudest selgus, et tavaliselt on korduvate lähisuhtevägivalda juhtumite osapooled kas elukaaslased või endised elukaaslased/abikaasad ning esineb palju kokku-lahku suhtelaadi, kuid kriminaalmenetluste puhul on sageli tegemist elukaaslaste või abikaasadega. Teoorias on esile tõstetud Flake & Forste ja Houry (vt käesolev töö, lk 16) uuringu tulemused, kus nähtub, et abielus olevad naised langevad lähisuhtevägivalda ohvriks vähem kui vabaabielus olevad naised. Vastuargumendina tõi Tur-Prats (vt käesolev töö, lk 16) oma uuringus välja, et abielus olevad naised puutuvad peresisese vägivaldaga keskmiselt rohkem kokku kui muu perekonnaseisuga naised. Uuringust selgus, et kannatanuks on reeglina naisterahvas ning enamlevinud vanus on 30-50 aastat ning vägivallatsejaks on meesterahvas, kelle keskmine vanus jääb samuti 30-50 aasta vahele. Täpselt sama vanusevahemik kannatanu puhul on ka

teoorias mitmete teiste uuringute põhjal välja toodud ning täheldatud, et kannatanu ja vägivallatseja vanus erineb üksteisest vähe (vt käesolev töö, lk 13). Rahvuse poole pealt selgus uuringust, et pigem on nii kannatanute kui ka vägivallatsejate puhul tegemist “muukeelse” rahvusega. Intervjuudest tõusis esile see, et kannatanud käivad pigem rohkem tööl kui vägivallatsejad, kuid nähtub, et politseini jõuab rohkem lähisuhtevägivalda, mis leiab aset sotsiaalselt madalama staatusega peredes, kus puudub kindel sissetulek. Lisaks selgus, et tegemist on madalapalgalistega ning kellel puuduvad sotsiaalsed oskused. See võib olla tingitud piirkonna üleüldsisest sotsiaalsest tasemest ja toimetulekust. See seostub teoorias kajastatud Straus’i *et al* (vt käesolev töö, lk 15) väidetega, kes leiab, et madal sissetulek ja madala staatusega amet võivad tekitada lisapingeid ning võivad üheks lähisuhtevägivalla põhjuseks olla. Anderberg (vt käesolev töö, lk 16) on oma uuringus välja toonud, et meeste suurenenud töötuse risk vähendab lähisuhtevägivalla esinemist.

Kolmas uurimisküsimus oli: millised on lähisuhtevägivalla korduvate juhtumite põhjused ja korduvust mõjutavad tegurid? Uuringust tuli esile 16 erinevat põhjust, miks võib korduvjuhtum tekkida ning millised on korduvust mõjutavad tegurid. Enim nimetati põhjuseks alkohol, mis on ka teoorias käsitletud kui narkootiliste ja psühhotroopsete ainete kuritarvitamise teooria (vt käesolev töö, lk 11). Alkoholile järgnesid põhjusena vaimsed probleemid, mis on teooria osas kirjeldatud kui psühhopatoloogia teooria (vt käesolev töö, lk 11) ning frustratsiooni-agressiooni teooria (vt käesolev töö lk 12). Lisaks selgus intervjuudest, et tihti ei suudeta ega osata oma peresiseseid pingeid ja konflikte lahendada. Abi mitteotsimise, abist keeldumise ning oskamatusse tõttu võivad tavalised tülid eskaleeruda lähisuhtevägivallaks. Seda toetab teoorias kirjeldatud sotsiaalse konflikti teooria (vt käesolev töö lk 16). Samuti paistis intervjuudest tugevalt välja lähisuhtevägivalla üheks korduvuse põhjuseks lapsepõlves kogetud vägivald. See seostub teoorias Ames *et al* ja Wallace & Robersoni (vt käesolev töö lk 12) väidetega, et kui laps näeb oma vanemaid pidevalt vägivallatsemas, siis on suur tõenäosus, et laps arvab, et see on normaalsus ja võimalik, et käitumismuster kordub. Lisaks eelnevale nähtuvad uuringust ka järgmised korduvuse põhjused: armukadedus, hooldusõigus, peresisesus, sotsiaalmeedia, taasohvristamine, lasterohkus peres.

Neljas uurimisküsimus oli: milline on laste osalus juhtumites ja milline on korduva lähisuhtevägivalla mõju neile? Intervjuudest ilmneb, et lapsed saavad lähisuhtevägivalla juhtumites olla nii tunnistajateks kui ka otsesteks ohvriteks. Juhtumeid, kus otsesteks ohvriks oleks laps, on vähe. Siiski selgub, et laste osaluse protsent lähisuhtevägivalla juhtumites on tõusnud ja mõju lastele on ääretult suur. Kaasneda võib vägivaldsus nii iseenda kui ka oma klassikaaslaste, sõprade, või lähedase inimese vastu, erinevad vaimsed probleemid ja muutused

psüühikas ning harvemal juhul ka füüsilised vigastused. Näiteks muutused käitumises, keskendumisraskused, õpiedukuse langus, suhtlemisoscuse halvenemine, enesesse tõmbumine, mahajäämus erinevates valdkondades, meeleolumuutused, ärevus, kogelemine, masendus, depressioon, üksindustunne. Tagajärjed kattuvad teooras käsitletud tagajärgedega (vt käesolev töö, lk 19)

Lähtudes teoreetilise ja empiirilise uuringute tulemustest, esitatakse autori poolset ettepanekud ja soovitusid, et vähendada korduvaid lähisuhtevägivalla juhtumeid:

1) Arvestades asjaoluga, et peamisteks lähisuhtevägivalla soodusteguriteks on alkohol koos vaimsete probleemidega, mille tagajärjel ei suuda vägivallatseja oma emotsioone ja agressiivsust kontrollida ning kasutab väljaelamiseks vägivalda, siis on **esimeseks ettepanekuks** edendada ning keskenduda varasemast veelgi rohkem vägivallatsejale. Politsei- ja Piirivalveameti, Sotsiaalkindlustusameti ja kohaliku omavalitsuse koostöös tuleks leida viise, kuidas motiveerida vägivallatsejat sotsiaalprogrammis osalema või karmistada kriminaalmenetluse puhul nõudeid, et korduvvägivallatsejal tuleks kohustuslikus korras osaleda sotsiaalprogrammides või hoiduda alkoholist. Ettepanek põhineb intervjuude tulemustel, milles selgus, et lähisuhtevägivalla põhjustab üldjuhul vägivallatseja. Kannatanute abistamiseks ja vägivaldsest suhtest väljatulemiseks on loodud erinevaid teenuseid ning kõige rohkem tegeletakse ohvritega. Põgusalt mainiti, et vägivallatsejate jaoks on loodud eraldi vägivallast loobumise liin, kuid suure tõenäosusega vägivallatseja oma probleemiga sinna ei pöördu. Sotsiaalprogrammi eesmärgiks on vähendada vägivallatseja probleeme alkoholiga ning parendada vaimset tervist.

2) Arvestades asjaoluga, et korduvjuhtumite tõuketeguriks on alkohol, on **teiseks ettepanekuks karmistada** piiranguid alkoholimüügile. Hetkel sätestab alkoholiseadus § 45 lg 1, et keelatud on müüa alkohoolset jooki joobeseisundile viitavate tunnustega isikule, kuid sageli seda reeglit eiratakse. Sama seaduse § 40 lg 2 kohaselt on alkohoolse joogi kaasamüük keelatud ajavahemikul kella 22.00-st kuni kella 10.00-ni. (Alkoholiseadus, 2002) Sellest tulenevalt on võimalus karmistada piiranguid alkoholimüügile. Üheks võimaluseks on Politsei- ja Piirivalveametil alkoholi müüvates poodides läbi viia ennetustööd hõlmavaid tegevusi, mille eesmärk on selgitada alkoholiseaduse § 45 lg 1 sätestatud keeldu. Samuti on üheks võimaluseks pikendada ajavahemikku, millal on alkoholimüük keelatud ja vähendada nädalapäevi, millal on alkoholimüük lubatud.

3) Arvestades asjaoluga, et laste osaluse protsent lähisuhtevägivalla juhtumites on tõusnud ja mõjutab lapsi märgatavalt, on **kolmandaks ettepanekuks** tõsta laste teadlikkust lähisuhtevägivalla olemusest juba varajases eas. Teadlikkuse tõstmine aitaks lastel mõista,

kuidas lähisuhtevägivalla korral tegutseda ning kuhu pöörduda abi saamiseks. Üheks võimaluseks on arendada koostööd Politsei- ja Piirivalveameti, lastekaitse ning haridusasutuste vahel, mille tulemusel saaks koolis õppekavadesse rohkem põimida lähisuhtevägivalla olemust selgitavaid programme. Ettepanek tugineb läbiviidud intervjuudel, milles selgus, et tihti on korduva lähisuhtevägivalla juhtumid kestnud pikemat aega ja sageli on kõige rohkem lähisuhtevägivallast mõjutatud just laps. Intervjuudest selgus ka, et paljud lapsevanemad ei mõista või ei taha mõista, kuidas mõjutab vägivalla juhtum last. On oht, et vägivaldne käitumine kandub edasi tema täiskasvanu ellu ning ta võtab omaks vägivaldse käitumise. Sellest tulenevalt on vajalik tõsta laste teadlikkust juba varakult.

KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö “Lähisuhtevägivalla korduvate juhtumite analüüs Põhja prefektuuris” eesmärgiks oli välja selgitada korduvate lähisuhtevägivalla juhtumite iseloomulikud tunnused Põhja prefektuuri näitel. Uurimisprobleemina püstitati küsimus: milline on lähisuhtevägivalla korduvate juhtumite muster Põhja prefektuuris? Eesmärgi täitmiseks ning uurimisprobleemi lahendamiseks püstitati neli uurimisküsimust: milline on lähisuhtevägivalla korduvate juhtumite vägivalla liik ja milles vägivald väljendub? Millised on osapoolte enamlevinud sotsiaal-demograafilised näitajad? Millised on lähisuhtevägivalla korduvate juhtumite põhjused ja korduvust mõjutavad tegurid? Milline on laste osalus juhtumites ja milline on korduva lähisuhtevägivalla mõju neile?

Vastates **esimesele uurimisküsimusele**, siis korduvate lähisuhtevägivalla juhtumite puhul esineb kõige rohkem vaimset vägivalda ning enim kriminaalmenetlusi alustatakse füüsilise vägivalla puhul. Vaimne vägivald esineb tihti teise osapoolte kontrollimises, manipuleerimises, ähvardamises, tema alandamises ja alavääristamises, tema peale karjumises ja tema solvamises. Füüsilise vägivalla puhul kaasneb tihti löömine, kägistamine, millegagi viskamine, tõukamine, lükkamine või juustest tirimine.

Teisele uurimisküsimusele saadi vastuseks, et enamasti esinevad korduvad lähisuhtevägivalla juhtumid kas elukaaslaste või endiste elukaaslaste/abikaasade vahel. Palju esineb kokku-lahku suhtelaadi. Alustatud kriminaalmenetluste puhul on sageli tegemist elukaaslaste või abikaasadega. Harilikult on kannatanuks naisterahvas, kelle enamlevinud vanus jääb 30-50 eluaasta vahele. Vägivallatsejaks on üldjuhul meesterahvas, kelle enamlevinud vanus jääb samuti 30-50 eluaasta vahele. Rahvuse poole pealt domineerib nii kannatanute kui ka vägivallatsejate puhul pigem “muukeelne” rahvus, kuid rahvuse esinemine sõltub piirkonna eripärast. Samuti nähtub, et politseini jõuab rohkem seda korduvat lähisuhtevägivalda, mis toimub sotsiaalselt madalama staatusega peredes, sest üldjuhul on tegemist peredega, kus puuduvad sotsiaalsed oskused. Ka see võib olla tingitud piirkonna üleüldisest sotsiaalsest tasemest ja toimetulekust.

Uuringust selgus 16 erinevat **lähisuhtevägivalla korduvate juhtumite põhjust ja korduvust mõjutavat tegurit**. Enim nimetati põhjuseks alkohol, millele järgnesid põhjustena vaimsed probleemid. Leiti, et pereliikmed ei suuda ega oska pingeid ja konflikte iseseisvalt lahendada ning abi mitteotsimise, abist keeldumise ning oskamatusse tõttu võivad toimuda lähisuhtevägivalla tsüklid. Samuti paistis intervjuudest tugevalt välja lähisuhtevägivalla üheks korduvuse põhjuseks lapsepõlves kogetud vägivald, millega seondult arvab laps, et

perekonnas esinev lähisuhtevägivald on normaalsus ja vägivaldne käitumismuster kordub tema täiskasvanu elus. Lisaks eelnevale esinesid ka järgmised korduvuse põhjused: armukadedus, hooldusõigus, peresisesus, sotsiaalmeedia, taasohvrustamine, lasterohkus peres.

Vastates **neljandale uurimisküsimusele**, siis ekspertintervjuudest ilmnnes, et laste osaluse protsent lähisuhtevägivalla juhtumites on tõusnud ja mõju lastele on väga suur. Esile toodi, et kaasneda võib vägivaldsus nii iseenda kui ka oma klassikaaslaste, sõprade või lähedase inimese vastu, erinevad vaimsed probleemid ja muutused psüühikas ning harvemal juhul ka füüsilised vigastused.

Kokkuvõtteks saab öelda, et lõputöö eesmärk sai täidetud ning uurimisprobleem ja uurimisküsimused said vastused. Teooria ja uuringu tulemuste analüüsi põhjal tehti kolm ettepanekut, kuidas saaks vähendada korduvaid lähisuhtevägivalla juhtumeid. Esimene ettepanek oli koostöös Politsei- ja Piirivalveametiga, Sotsiaalkindlustusametiga ning kohaliku omavalitsuse keskenduda varasemalt veelgi rohkem vägivallatsejale, mille eesmärgiks oleks vähendada korduvvägivallatseja riskeerivat käitumist. Teine ettepanek oli karmistada piiranguid alkoholimüügile, kuna korduvjuhtumite põhisoodusteguriks toodi ühise joonena välja alkohol. Kolmandaks ettepanekuks toodi välja, et tuleks veelgi rohkem keskenduda lastele ning tõsta laste teadlikust lähisuhtevägivalla olemusest juba varajases eas. Võimaluseks on arendada koostööd Politsei- ja Piirivalveameti, lastekaitse ning haridusasutuste vahel, mille tulemusel saaks koolis õppekavadesse rohkem põimida lähisuhtevägivalla olemust selgitavaid programme.

SUMMARY

The aim of this thesis " Analysis of repeated cases of intimate partner violence in of Northern Prefecture" was to find out the characteristic features of repeated cases of intimate partner violence on the example of Northern Prefecture. As a research problem, the question was posed: What is the pattern of repeated cases of intimate partner violence in the Northern Prefecture? To fulfill the purpose and solve the research problem, four research questions were set: what is the type of violence in repeated cases of intimate partner violence and what is the violence expressed in? What are the most common socio-demographic characteristics of the parties? What are the causes of repeated cases of intimate partner violence and factors influencing recurrence? What is the involvement of children in the cases and what is the effect of repeated intimate partner violence on them?

Answering the first research question, mental violence occurs the most in repeated cases of intimate partner violence and most criminal proceedings are initiated in cases of physical violence. Psychological violence often occurs in controlling, manipulating, threatening, humiliating and degrading the other party and yelling at her/him and insulting her/him. Physical violence often involves hitting, choking, throwing something, pushing, shoving, or pulling hair.

The answer to the second research question was that repeated cases of intimate partner violence mostly occur between partners or ex-partners/spouses. There is lot of "break up and then get back together" type of relationships. In the case of initiated criminal proceedings, partners or spouses are often involved. Usually, the victim is a woman, whose most common age is between 30-50 years old. The perpetrator of violence is usually a man, whose most common age is also between 30 and 50 years old. In terms of nationality, both the victims and the perpetrators are dominated by the "non-native" nationality, but the appearance of the nationality depends on the specificities of the region. It can also be seen that the repeated domestic violence that takes place in families with a lower social status reaches police the most. It is generally families that lack social skills. This may also be due to the overall social level and livelihood of the region.

The study revealed 16 different causes of repeated cases of intimate partner violence and factors influencing the recurrence. Alcohol was the most cited reason, followed by mental problems. It was found that family members are unable and do not know how to resolve tensions and conflicts independently, and cycles of intimate partner violence may occur due to not seeking help, refusing help, and incompetence. Also, one of the reasons for the recurrence of intimate partner violence strongly stood out from the interviews was the violence experienced in childhood, in which the child thinks that intimate partner violence occurring in the family is

normal and the violent pattern of behavior will be repeated in her/his adult life. In addition to the above, the following reasons for recurrence also occurred: jealousy, custody, family privacy, social media, re-sacrifice, large number of children in the family.

Answering the fourth research question, the expert interviews revealed that the percentage of children's participation in cases of intimate partner violence has increased and the impact on children is extremely large. It was pointed out that violence against oneself and one's classmates, friends or a close person, various mental problems and changes in the psyche and, in rare cases, physical injuries can also be involved.

In conclusion, it can be said that the aim of the thesis was fulfilled and the research problem and research questions were answered. Based on the analysis of the theory and the results of the study, three proposals were made on how to reduce repeated incidents of intimate partner violence. The first proposal was to focus even more on the perpetrator of violence in cooperation with the Police and Border Guard Board, the Social Insurance Board and the Local Government, with the aim of reducing the risky behavior of repeat perpetrators of violence. Another proposal was to tighten restrictions on the sale of alcohol, as alcohol was identified as the main reason for repeated cases. As a third suggestion, it was pointed out that even more focus should be placed on children and raising children's awareness of the nature of domestic violence at an early age. It is possible to develop cooperation between the Police and Border Guard Board, child protection and educational institutions, as a result, more programs explaining the nature of intimate partner violence could be integrated into school curricula.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Adams, A. E., Sullivan, C. M., Bybee, D. & Greeson, M. R., 2008. Development of the Scale of Economic Abuse. *Violence Against Women*, 14(5), 563–588.

Adebowale, A. S., 2018. Spousal age difference and associated predictors of intimate partner violence in Nigeria. *BMC Public Health*, 18(212), pp. 1-15.

Alkoholiseadus (2002) RT I, 04.01.2021, 6.

Ames, N., Hancock, T. U. & Behnke, A. O., 2011. Latino Church Leaders and Domestic Violence: Attitudes and Knowledge. *Families in Society*, 92(2), pp. 161–167.

Anderberg, D., Rainer, H., Wadsworth, J. & Wilson, T., 2013. *Unemployment and Domestic Violence: Theory and Evidence*. Munich: Center for Economic Studies and ifo Institute.

Augenbraun, M., Wilson, T. E. & Allister, L., 2001. Domestic violence reported by women attending a sexually transmitted disease clinic. *Journal of the American Sexually Transmitted Diseases Association*, 28(3), pp. 143-147.

Bandura, A., 1969. *Handbook of Socialization Theory and Research*. Chicago: Rand McNally & Company.

Bartos, O. J. & Wehr, P., 2000. *Using Conflict Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.

Bergman, B. & Brismar, B., 1991. A 5-Year Follow-up Study of 117 Battered Women. *American Journal of Public Health*, 81(11), pp. 1486-1489.

Blau, P.M., 1986. *Exchange and Power in Social Life. Second edition*. New York: Routledge.

Caetano, R., Field., C. A., Ramisetty-Mikler, S. & McGrath, C., 2005. The 5-Year Course of Intimate Partner Violence Among White, Black, and Hispanic Couples in the United States. *Journal of Interpersonal Violence*, 20(9), pp. 999-1152.

Carmo, R., Grams, A. & Magalhães, T., 2011. Men as victims of intimate partner violence. *Journal of Forensic and Legal Medicine*, 18(8), pp. 355-359

- Chapman, J. D., 1989. A longitudinal study of sexuality and gynecologic health in abused women. *From the journal The Journal of the American Osteopathic Association*, 89(5), pp. 619-624.
- Chesler, P., 2010. Worldwide Trends in Honor Killings. *Middle East Quarterly*, 17(2), pp. 3–11.
- De Lucena, K. D. T., de Souza, C. D. L., Campos Coelho, H. F., Cunha Monteiro, A. C., de Toledo Vianna, R. P. & do Nascimento, J. A., 2016. Analysis of the cycle of domestic violence against women. *Revista Brasileira de Crescimento e Desenvolvimento Humano*, 26(2), pp. 139–146.
- Dheensa, S., McLindon, E., Spencer, C., Pereira, S., Shrestha, S., Emsley, E. & Gregory, A., 2022. Healthcare Professionals' Own Experiences of Domestic Violence and Abuse: A Meta-Analysis of Prevalence and Systematic Review of Risk Markers and Consequences. *Trauma, Violence, & Abuse*, 0(0), pp. 1-18.
- Dollard, J., Miller, N. E., Doob, L. W., Mowerer, O. H. & Sears, R. R., 1939. *Frustration and Agression*. UK: New Haven.
- Edwards, C., 1993. *The politics of immorality in ancient Rome*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ellsberg, M. C., Peña, R., Herrera, A., Liljestrand, J. & Winkvist, A., 1999. Wife abuse among women of childbearing age in Nicaragua. *American Journal of Public Health*, 89(2), 241-244.
- Etikan, I. & Bala, K., 2017. Sampling and Sampling Methods. *Biometrics & Biostatistics International Journal*, 5(6), pp. 1-4.
- Euroopa Komisjon, 2022. *EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV, mis käsitleb naistevastase vägivalla ja preevägivalla tõkestamist*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52022PC0105> [Kasutatud 25.09.2022].
- Fawole, O. I., 2008. Economic Violence To Women and Girls: Is It Receiving the Necessary Attention? *Trauma, Violence, & Abuse*, 9(3), 167–177.
- Finkelhor, D., Gelles, R. J., Hotaling, G. T. & Straus, M. A., 1983. *The Dark Side of Families. Current Family Violence Research*. California: SAGE Publications.

- Finkelhor, D., 1999. In E. Ullmann & W. Hilweg (Eds.) *Childhood and Trauma. Separation, Abuse, War*. Aldershot: Ashgate.
- Flake, D. F. & Forste, R., 2006. Fighting Families: Family Characteristics Associated with Domestic Violence in Five Latin American Countries. *Journal of Family Violence*, 21(1), pp. 19-29.
- Fletcher, G., Simpson, J. A., Campbell, L. & Overall N. C., 2019. *The Science of Intimate Relationships. Second edition*. Chichester: John Wiley & Sons.
- Forman, J. & Damschroder, L., 2007. Qualitative Content Analysis. *Advances in Bioethics*, 11, pp. 39-62.
- Fossey, E., Harvey, C., Mcdermott, F. & Davidson, L., 2002. Understanding and Evaluating Qualitative Research. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 36(6), pp. 717-732.
- Fylan, F., 2005. In J. Miles & P. Gilbert (Eds.) *A Handbook of Research Methods for Clinical and Health Psychology. Chapter 6: Semi-structured interviewing*. New York: Oxford University Press.
- Garbarino, J. & Eckenrode, J., 1997. *Understanding Abusive Families - An Ecological Approach to Theory and Practice*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- Gilbert, R., Widom, C. S., Browne, K., Fergusson, D., Webb, E. & Janson, S., 2009. Burden and consequences of child maltreatment in high-income countries. *The Lancet*, 373(9657), pp. 68-81.
- Gilchrist, E., Johnson, R., Takriti, R., Weston, S., Beech, A. & Kebbell, M., 2003. *Domestic violence offenders: Characteristics and offending related needs*. London: Home Office
- Goodstein, R. K. & Page, A. W., 1981. Battered wife syndrome: Overview of dynamics and treatment. *The American Journal of Psychiatry*, 138(8), 1036–1044.
- Goodwin, J., 1994. *Price of Honor: Muslim Women Lift the Veil of Silence in the Islamic World*. New York: Plume.
- Gordon, M., 2000. Definitional Issues in Violence Against Women. Surveillance and Research from a Violence Research Perspective. *Violence Against Woman*, 6(7), pp. 699-804.

Hamby, S., Finkelhor, D., Turner, H. & Ormrod, R., 2011. *Children's Exposure to Intimate Partner Violence and Other Family Violence*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://ojjdp.ojp.gov/library/publications/childrens-exposure-intimate-partner-violence-and-other-family-violence> [Kasutatud 28.01.2023].

Herbert, A., Fraser, A., Howe, L. D., Szilassy, E., Barnes, M., Feder, G., Barter, C. & Heron, J., 2022. Categories of Intimate Partner Violence and Abuse Among Young Women and Men: Latent Class Analysis of Psychological, Physical, and Sexual Victimization and Perpetration in a UK Birth Cohort. *Journal of Interpersonal Violence*, 38(1–2), pp. 931-954.

Hoyle, C., 1998. *Negotiating Domestic Violence. Police, Criminal Justice and Victims*. Oxford: Oxford University Press.

Holtzworth-Munroe, A. & Stuart, G. L., 1994. Typologies of male batterers: Three subtypes and the differences among them. *Psychological Bulletin*, 116(3), 476–497.

Hordvik, E., 1999. In E. Ullmann & W. Hilweg (Eds.) *Childhood and Trauma. What is Psychological Trauma?* Aldershot: Ashgate.

Houry, D., Reddy, S. & Parramore, C., 2006. Characteristics of Victims Coarrested for Intimate Partner Violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 21(11), pp. 1483-1492.

Humphreys, J. & Campbell, J. C., 2010. *Family Violence and Nursing Practice. Second Edition*. New York: Springer Publishing Company.

Hunnicut, G., 2009. Varieties of Patriarchy and Violence Against Women: Resurrecting “Patriarchy” as a Theoretical Tool. *Violence Against Women*, 15(5), 553–573.

Johnson, R. B. & Christensen, L. B., 2013. *Educational Research: Quantitative, Qualitative, and Mixed Approaches. Fifth Edition*. Thousand Oaks: SAGE Publications.

Justiitsministeerium, 2014. *Justiitsminister allkirjastas Istanbuli konventsiooni*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.just.ee/uudised/justiitsminister-allkirjastas-istanbuli-konventsiooni> [Kasutatud 31.10.2022].

Justiitsministeerium, 2021. *Kuritegevus Eestis 2021*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.kriminaalpoliitika.ee/kuritegevus2021/perevagivald_ja_ahistamine_page.html [Kasutatud 25.09.2022].

Justiitsministeerium, 2022. *Laste väärkohtlemine peres*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.kriminaalpoliitika.ee/et/perevagivald/laste-vaarkohtlemine-peres> [Kasutatud 19.01.2023].

Justiitsministeerium, 2021. *Perevägivald*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.just.ee/kuritegevus-ja-selle-ennetus/perevagivald> [Kasutatud 31.10.2022].

Khosravani, V., Berk, M., Sharifi Bastan, F., Samimi Ardestani, S. M. & Wrobel, A., 2021. The effects of childhood emotional maltreatment and alexithymia on depressive and manic symptoms and suicidal ideation in females with bipolar disorder: emotion dysregulation as a mediator. *International Journal of Psychiatry in Clinical Practice*, 25(1), pp. 90–102.

Klostermann, K. C. & Fals-Stewart, W., 2005. Intimate partner violence and alcohol use: Exploring the role of drinking in partner violence and its implications for intervention. *Aggression and Violent Behavior*, 11(6), pp. 587-597.

Krantz, G. & Garcia-Moreno, C., 2005. Violence against women. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 59(10), pp. 818-821.

Krass, H., 2007. *Perevägivaldajuhtumid Põhja Politseiprefektuuri kesklinna Politseiosakonna territooriumil 2005-2007. Lõputöö*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.

Krug, E. G., Dahlberg, L. L., Mercy, J. A., Zwi, A. B. & Lozano, R., 2002. *World report on violence and health*. Genf: Office of Publications.

Leeb, R. T., Paulozzi, L. J., Melanson, C., Simon, T. R. & Arias, I., Ileana Arias, 2008. *Child Maltreatment Surveillance. Uniform Definitions for Public Health and Recommended Data Elements*. Atlanta: Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Injury Prevention and Control.

Lempu, T., 2012. *Lähisuhtevägivalda analüüs Ida prefektuuri Rakvere politseijasokonna 2011. aasta näitel. Lõputöö*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.

Lundy, M. & Grossman, S. F., 2009. Domestic Violence Service Users: A Comparison of Older and Younger Women Victims. *Journal of Family Violence*, 24, pp. 297-307.

Mainwaring, C., Gabbert, F. & Scott, A. J., 2022. A Systematic Review Exploring Variables Related to Bystander Intervention in Sexual Violence Contexts. *Trauma, Violence, & Abuse*, 0(0), pp. 1-16.

Maslow, A. H., 1968. *Toward a Psychology of Being. Second edition.* New York: Van Nostrand Reinhold.

Maxwell, J. A., 2009. *The SAGE Handbook of Applied Social Research Methods. Second edition.* Thousand Oaks: SAGE Publications.

Milner, J. S., Robertson, K. R. & Rogers, D. L., 1990. Childhood history of abuse and adult child abuse potential. *Journal of Family Violence*, 5(1), pp. 15–34 (1990).

Murphy, C. M., & Hoover, S. A., 1999. Measuring emotional abuse in dating relationships as a multifactorial construct. *Violence and Victims*, 14, pp. 39–53.

Nicolau, I., 2014. Women's Rights in Islam. *Contemporary Readings in Law & Social Justice*, 6(1), pp. 711–720.

Peegel, M., 2022. Eesti juristid: lähisuhtevägivalla ohvrid pole piisavalt kaitstud. *ERR* [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.err.ee/1608611692/eesti-juristid-lahisuhtevagivalla-ohvrid-pole-piisavalt-kaitstud> [Kasutatud 25.09.2022].

Pallitto, C. C., Garcia-Morena, C., Jansen, H. A. F. M., Leise., L., Ellsberg, M. & Watts, C., 2013. Intimate partner violence, abortion, and unintended pregnancy: Results from the WHO Multi-country Study on Women's Health and Domestic Violence. *International Journal of Gynecology & Obstetrics*, 120(1), pp. 3-9.

Poelmans, J., Elzinga, P., Viaene, S. & Dedene, G., 2011. Formally analysing the concepts of domestic violence. *Expert Systems with Applications*, 38(4), pp. 3116-3130.

Rahnavardi, M., Arezoo, S., Maryam, B., Bostani, K. Z., Reza, H. M. & Mahbobe, A., 2017. Investigating Types and Causes of Domestic Violence against Women and Identifying Strategies to Deal with It from the Perspective of Victims. *Journal of Pharmacy and Technology*, 10(10), pp. 3637-3642.

Ramiro, L. S., Hassan, F. & Peedicayil, A., 2004. Risk markers of severe psychological violence against women: a WorldSAFE multi-country study. *Injury Control & Safety Promotion*, 11(2), pp. 131–137.

Raudsik, I., 2020. *Riigikohus selgitas lähisuhte mõistet karistusseadustikus* [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/riigikohus-selgitas-lahisuhte-moistet-karistusseadustikus> [Kasutatud 04.01.2023].

Rennison, C. M., 2001. *Intimate Partner Violence and Age of Victim*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://bjs.ojp.gov/library/publications/intimate-partner-violence-and-age-victim#additional-details-0> [Kasutatud 27.01.2023].

Rolfe, J.C., 1927. *The Attic Nights of Aulus Gellius. With An English Translation*. London: Harvard University Press

Rothenberg, B., 2003. "We Don't Have Time for Social Change" Cultural Compromise and the Battered Woman Syndrome. *Gender & Society*, 17(5), pp. 659-803.

Scott-Storey, K., O'Donnell, S., Ford-Gilboe, M., Varcoe, C., Wathen, N., Malcolm, J. & Vincent, C., 2022. What About the Men? A Critical Review of Men's Experiences of Intimate Partner Violence. *Trauma, Violence, & Abuse*, 0(0), pp. 1-15.

Singhal, S., Orr, S., Singh, H., Shanmuganantha, M. & Manson, H., 2021. Domestic violence and abuse related emergency room visits in Ontario, Canada. *BMC Public Health*, 21(1), pp. 1–9.

Siseministeerium, 2022. *Siseturvalisuse arengukava 2020-2030*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.siseministeerium.ee/stak2030> [Kasutatud 31.10.2022].

Straus, M. A., 1973. A General Systems Theory Approach to a Theory of Violence Between Family Members. *Social Science Information*, 12(3), pp. 401-412.

Straus, M. A. & Gelles, R. J., 1990. *Physical Violence in American Families. Risk Factors and Adaptations to Violence in 8,145 Families*. New York: Routledge.

Stylianou, A. M., 2018. Economic Abuse Within Intimate Partner Violence: A Review of the Literature. *Violence and Victims*, 33(1), pp. 3-22.

Testa, M., 2004. The role of substance use in male-to-female physical and sexual violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 19(12), 1494-1505.

Tjaden, P. & Thoennes, N., 2000. *Extent, Nature, and Consequences of Intimate Partner Violence: Findings From the National Violence Against Women Survey*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/extent-nature-and-consequences-intimate-partner-violence-findings> [Kasutatud 15.01.2023].

The United States Department of Justice, 2023. *Domestic violence*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.justice.gov/ovw/domestic-violence> [Kasutatud 15.05.2023].

Tracy, S. R., 2007. Patriarchy and domestic violence: Challenging common misconceptions. *Journal-Evangelical Theological Society*, 50(3), pp 573-594.

Tur-Prats, A., 2021. Unemployment and intimate partner violence: A Cultural approach. *Journal of Economic Behavior and Organization*, 185, pp. 27-49.

Vabariigi Valitsus, 2021. *Eesti Vabariigi pikaajaline arengustrateegia "Eesti 2035"*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://valitsus.ee/strateegia-eesti-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia/materjalid> [Kasutatud 25.09.2022].

Wallace, H. & Roberson, C., 2016. *Family Violence: Legal, Medical, and Social Perspectives. Eighth edition*. New York: Routledge.

Watts, J. R., 2022. Investigating the Influence of Childhood Emotional Maltreatment and Emotional Neglect on Sense of Coherence in Young Adulthood. *Journal of Mental Health Counseling*, 44(3), pp. 209–227.

Watts, C. & Zimmerman, C., 2002. Violence against women: global scope and magnitude. *The Lancet*, 359(9313), pp. 1232-1237.

Willson, E. O., 2000. *Sociobiology: The New Synthesis, Twenty-Fifth Anniversary Edition*. Massachusetts: Harvard University Press.

Wisner, C. L., Gilmer, T. P., Saltzman, L. E. & Zink, T. M., 1999. Intimate Partner Violence Against Women. Do Victims Cost Health Plans More? *The Journal of Family Practice*, 48(6), pp. 439-443.

Woodlock, D., 2017. The Abuse of Technology in Domestic Violence and Stalking. *Violence Against Woman*, 23(5), pp. 535-665.

Õunapuu, L., 2014. *Valimid kvantitatiivsetes ja kvalitatiivsetes uurimustes*. [Võrgumaterjal] Leitav: http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf [Kasutatud 24.10.2022].

TABELITE JA JOONISTE LOETELU

Joonis 1. Lähisuhtevägivalla tsükkel (Rothenberg, 2003, pp. 776-777; De Lucena, <i>et al.</i> , 2016, p. 142 (autori koostatud)	lk 10
Tabel 1. Uuringu raames läbi viidud intervjuude andmed (autori koostatud)	lk 22
Tabel 2. Vägivalla liigid (autori koostatud).....	lk 24
Tabel 3. Vägivalla tunnused (autori koostatud).....	lk 24
Tabel 4. Osapoolte perekonnaseis (autori koostatud).....	lk 25
Tabel 5. Kannatanute sotsiaal-demograafilised andmed (autori koostatud).....	lk 25-26
Tabel 6. Vägivallatsejate sotsiaal-demograafilised andmed (autori koostatud).....	lk 27
Tabel 7. Lähisuhtevägivalla korduvuse põhjused & korduvust mõjutavad tegurid (autori koostatud).....	lk 28-29
Tabel 8. Laste osalus lähisuhtevägivalla korduvates juhtumites & selle mõju neile (autori koostatud).....	lk 30
Tabel 9. Vägivalla liigid (autori koostatud).....	lk 31
Tabel 10. Osapoolte perekonnaseis.....	lk 32
Tabel 11. Kannatanute sotsiaal-demograafilised andmed (autori koostatud).....	lk 32
Tabel 12. Vägivallatsejate sotsiaal-demograafilised andmed (autori koostatud).....	lk 33
Tabel 13. Lähisuhtevägivalla korduvuse põhjused & korduvust mõjutavad tegurid (autori koostatud).....	lk 33
Tabel 14. Laste osalus lähisuhtevägivalla korduvates juhtumites & selle mõju neile.....	lk 34

LISAD

Lisa 1. Intervjuu küsimused piirkonnagrupis töötavale ametnikule

1. Palju registreeritakse keskmiselt Teie piirkonnas aastas (näiteks aastal 2022) lähisuhtevägivalla juhtumeid? Paljud neist on korduvad?
2. Kas on väljakujunenud korduvate juhtumite puhul kindel vägivalla liik? Millist vägivalda kõige sagedamini korduvate juhtumite puhul esineb? Milles vägivald väljendub?
3. Millist laadi perekonnaseisu/osapoolte suhet esineb korduvates juhtumites enim? (abikaasad, elukaaslased, eksabikaasad jne)
4. Millised on kannatanute enam levinud sotsiaal-demograafilised andmed Teie hinnangu ja töökogemuse põhjal? (sugu, sotsiaalset staatus, rahvus jne.)
5. Kui tihti tuleb ette olukordi, kus korduvjuhtumi puhul on kannatanu alkoholi- või narkojoobes?
6. Kuidas mõjutab kogetud vägivald kannatanu enda sõnul tema tervist, turvalisust ja toimetulekut? Näiteks kas üldiselt on levinud hinnang, et kogetud vägivald ei mõjuta teda üldse või kogetud vägivald mõjutab teda väga palju?
7. Tuginedes Teie kogemusele, kas levinud on pigem olukord, kus kannatanu kardab vägivalla järjekordset kordumist või olukord, kus kannatanu kordumist ei kardata?
8. Millised on vägivallatsejate enam levinud sotsiaal-demograafilised andmed Teie hinnangu ja töökogemuse põhjal? (sugu, sotsiaalset staatus, rahvus jne.)
9. Kui tihti tuleb ette olukordi, kus korduvjuhtumi puhul on vägivallatseja alkoholi- või narkojoobes?
10. Tuginedes Teie hinnangule ja kogemusele, millised on lähisuhtevägivalla korduvate juhtumite põhjused (Näiteks alkoholisõltuvus, vaimsed probleemid, võim)
11. Millised on korduvust mõjutavad tegurid? Millised riski tõstvad tegurid sageli korduvate juhtumite puhul esineb?
12. Kui tihti osalevad lapsed LSV korduvates juhtumites? Milline on nende roll? Kas ollakse pigem tunnistajad või otsesed ohvrid?
13. Tuginedes Teie praktikale, milline on lähisuhtevägivalla mõju lastele?

Lisa 2. Intervjuu küsimusel lähisuhtevägivalla süütegude menetlusgrupis töötavale ametnikule

1. Palju alustatakse keskmiselt Teie piirkonnas aastas (näiteks aastal 2022) lähisuhtevägivalla juhtumite kohta kriminaalmenetlusi? Paljud nendest on korduvjuhtumid?
2. Kas on väljakujunenud korduvate juhtumite puhul kindel vägivalla liik? Millise vägivalla liigi puhul alustatakse enim menetlusi?
3. Millist laadi perekonnaseisu/osapoolte suhet esineb korduvates juhtumites enim? (abikaasad, elukaaslased, eksabikaasad jne)
4. Millised on kannatanute enam levinud sotsiaal-demograafilised andmed Teie hinnangu ja töökogemuse põhjal? (sugu, sotsiaalset staatus, rahvus jne)
5. Millised on vägivallatsejate enam levinud sotsiaal-demograafilised andmed Teie hinnangu ja töökogemuse põhjal? (sugu, sotsiaalset staatus, rahvus jne)
6. Tuginedes Teie hinnangule ja kogemusele, millised on lähisuhtevägivalla korduvate juhtumite põhjused ja korduvust mõjutavad tegurid? (Näiteks alkoholisõltuvus, vaimsed probleemid, võim)
7. Kui tihti osalevad lapsed LSV korduvates juhtumites? Milline on nende roll? Kas ollakse pigem tunnistajad või otsesed ohvrid?
8. Tuginedes Teie praktikale, milline on lähisuhtevägivalla mõju lastele?

Lisa 3. Koodipuu (piirkonnagruppide ametnikud)

Kategooria	Koodid	Koodi esinemine intervjuudes	Koodi esinemise sagedus
1. Vägivalla liigid	1. Vaimne	7	11
	2. Füüsiline	3	9
	3. Majanduslik	2	2
2. Vägivalla tunnused	1. Kontrolliv käitumine	3	6
	2. Manipuleerimine	2	4
	3. Ähvardamine	3	7
	4. Alandamine/alavääristamine	3	6
	5. Karjumine	2	3
	6. Solvamine	2	2
	7. Ahistav jälitamine	1	3
	8. Löömine	3	9

	9. Kägistamine	2	2
	10. Millegagi viskamine	2	2
	11. Tõukamine	2	3
	12. Lükkamine	1	1
	13. Juustest tirimine	1	1
3.Osapoolte perekonnaseis	1.Ekselukaaslased/eksabikaasad	6	10
	2.Elukaaslased	7	17
4.Kannatanute sotsiaal-demograafilised andmed	1.Naisterahvas	7	10
	2.39-aastane	2	2
	3.30-50 aastane	2	2
	4.30-45 aastane	1	1
	5.20-50 aastane	1	1
	6.25-45 aastane	1	1
	7.Eestlased	4	7
	8.Muukeelne	6	22
	9. Ei tööta	3	5
	10.Töötab	6	6
	11.Sotsiaalselt madalama staatusega	4	12
	12.Sotsiaalselt kõrgema staatusega	1	3
5.Vägivallatseja sotsiaal-demograafilised andmed	1. Meesterahvas	7	11
	2. Laps	3	4
	3. 40-aastane	2	3
	4. 30-40 aastane	1	1
	5. 30-50 aastane	3	3
	6. Eestlased	3	7
	7. Muukeelne	7	12
	8. Ei tööta	4	6
	9. Töötab	4	8
	10. Sotsiaalselt madalama staatusega	6	10
	11. Sotsiaalselt kõrgema staatusega	2	5
6.Lähisuhtevägivalla korduvuse põhjused & korduvust mõjutavad tegurid	1. Alkohol	7	40
	2. Narkootikumid	2	4
	3. Vaimsed probleemid	7	37
	4. Võim	5	13
	5. Armukadedus	5	9
	6.Lapsepõlv	7	11
	7.Abist keeldumine	7	16

	8. Abi mitteotsimine	7	19
	9. Olmetülid	5	10
	10. Oskamatus konflikte lahendada	6	13
	11. Peresisene	4	5
	12. Majanduslik olukord	6	12
	13. Taasohvristamine	1	1
	14. Lasterohkus peres	1	1
	15. Sotsiaalmeedia	2	2
	16. Hooldusõigus	5	11
7. Laste osalus lähisuhtevägivalla korduvates juhtumites & selle mõju neile	1. Tunnistajad	7	17
	2. Otseised ohvid	6	10
	3. Vägivaldsus/agressiivsus	6	15
	4. Vaimsed probleemid	7	17

Lisa 4. Koodipuu (lähisuhtevägivalla süütegude menetlusgrupi menetlejad)

Kategooria	Koodid	Koodi esinemine intervjuudes	Koodi esinemise sagedus
1. Vägivalla liigid	1. Füüsiline	2	2
	2. Seksuaalne	1	2
	3. Vaimne	2	2
2. Osapoolte perekonnaseis	1. Elukaaslased	2	4
	2. Abikaasad	2	2
3. Kannatanute sotsiaal-demograafilised andmed	1. Naisterahvas	2	3
	2. 30-50 aastane	1	1
	3. 38-aastane	1	1
	4. Eestlased	1	1
	5. Muukeelne	1	1
	6. Töötab	1	1
	7. Sotsiaalselt madalama staatusega	2	2
4. Vägivallatseja sotsiaal-demograafilised andmed	1. Meesterahvas	2	4
	2. 40-aastane	2	2
	3. Eestlased	1	1
	4. Muu rahvus	1	1
	5. Ei tööta	2	2
	6. Töötab	2	2

	7. Sotsiaalselt madalama staatusega	2	2
5.Lähisuhtevägivalla korduvuse põhjused & korduvust mõjutavad tegurid	1. Alkohol 2. Vaimsed probleemid 3. Lapsepõlv 4. Võim 5. Peresisene 6. Abist keeldumine 7. Abi mitteotsimine 8. Oskamatus konflikte lahendada	2 2 2 1 1 1 1 1	17 11 6 3 2 3 2 1
6. Laste osalus lähisuhtevägivalla korduvates juhtumites & selle mõju neile	1. Tunnistajad 2. Otseohvrid 3.Vägivaldsus/agressiivsus 4.Vaimsed probleemid 5.Füüsilised vigastused	2 2 2 2 2	2 2 4 7 2